

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**МЕДІАТИЗАЦІЯ РЕЛІГІЙНОГО ТА МІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДІВ  
(2017–2022 рр.)**

Кваліфікаційна робота  
студентки 2 курсу, групи ЛЗМЖ-21,  
другого (магістерського) рівня  
вищої освіти  
спеціальності 061 «Журналістика»  
Малєєвої Марії Вадимівни

Науковий керівник:  
Копилова Лариса Анатоліївна,  
кандидат наук із соціальних  
комунікацій, доцент

Харків – 2022

## **ЗМІСТ**

|                                                                                                       |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>ВСТУП.....</b>                                                                                     | <b>3</b>   |
| <b>РОЗДІЛ 1</b>                                                                                       |            |
| <b>ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЙНОГО<br/>ТА МІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДІВ .....</b>                | <b>5</b>   |
| 1.1. Сучасні зміни в релігійній та містичній сферах .....                                             | 5          |
| 1.2. Особливості відтворення світоглядів за допомогою медіа .....                                     | 9          |
| 1.3. Словник тематичних термінів .....                                                                | 11         |
| <b>Висновки до розділу 1.....</b>                                                                     | <b>155</b> |
| <b>РОЗДІЛ 2</b>                                                                                       |            |
| <b>ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЙНОГО<br/>ТА МІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДІВ .....</b>             | <b>166</b> |
| 2.1. Специфіка представників релігійного та містичного світоглядів<br>у YouTube.....                  | 166        |
| 2.1.1. Представники релігійного світогляду.....                                                       | 166        |
| 2.1.2. Представники містичного світогляду .....                                                       | 28         |
| 2.2. Специфіка представників релігійного та містичного світоглядів<br>у соціальній мережі TikTok..... | 366        |
| 2.2.1. Представники релігійного світогляду.....                                                       | 366        |
| 2.2.2. Представники містичного світогляду .....                                                       | 462        |
| <b>Висновки до розділу 2.....</b>                                                                     | <b>500</b> |
| <b>ВИСНОВКИ .....</b>                                                                                 | <b>533</b> |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>                                                               | <b>566</b> |

## ВСТУП

**Актуальність.** Тема релігійності була актуальна з давніх часів та залишається об'єктом дослідження й сьогодні. У сучасному світі релігія може сприйматися по-різному окремою людиною, та загалом її роль та функції для соціуму можуть бути неоднозначними та різноманітними. Релігійність – суто духовна та інтимна сфера, до якої примикає не кожен. Незважаючи на багаторічне існування релігійності, сьогодні у ЗМІ активно розповсюджена тема віри, яка не припиняє бути актуальною. Популярним стає й звертання до містичного простору: екстрасенсорика, передбачення майбутнього, можливості керувати долею тощо. Зокрема, соціальні мережі останнім часом все більше наповнюються контентом саме містичної теми. Виходячи з цього, назрівають питання: чи не виміщується віра у Бога можливістю самостійно впливати на долю? Чи, все ж таки, така можливість все одно керується виключно Божою волею?

Наукова робота допоможе відповісти на насувні питання сучасності та визначити взаємозв'язок двох світоглядів: релігійного та містичного на основі матеріалів ЗМІ.

**Мета** роботи полягає у визначенні взаємозв'язку релігійного простору та містичного у ЗМІ через такі аспекти, як кохання та смерть.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) розкрити специфіку подачі у ЗМІ релігійного мислення представників православної церкви.
- 2) відстежити засоби висвітлення у ЗМІ містичного мислення представників магічного середовища.
- 3) визначити спільні та відмінні характеристики містики та релігії для широкого аналізу обраної теми.

**Об'єктом** дослідження є YouTube канали та TikTok сторінки, на яких репрезентовані світогляди представників релігійного та містичного просторів.

**Предметом** дослідження є спільні для обох світоглядів аспекти кохання та смерті.

Відповідно до поставленої мети та завдань робити у дослідженні використані такі **методи**:

- метод аналізу;
- метод спостереження;
- метод порівняння;
- біографічний метод;
- історичний метод.

**Структура роботи.** Робота складається зі вступу, у якому сформульовано мету роботи та її завдання, визначено об'єкт та предмет дослідження, обґрунтовано актуальність дослідження; з двох внутрішньо структурованих розділів «Теоретичні аспекти медіатизації релігійного та містичного світоглядів» та «Практичне дослідження медіатизації релігійного та містичного світоглядів», висновків та списку використаних джерел.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЙНОГО ТА МІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДІВ

### 1.1. Сучасні зміни в релігійній та містичній сферах

Релігія та містика – виміри, які потребують вивчення та осягнення. Зокрема для того, щоб бути релігійною людиною та знатися в усіх теоріях необхідно докласти чимало зусиль. Проте йдеться не конкретно про суху теорію, яка вимагає вивчення. Тут підключаються ще й духовні та моральні феномени, які розвиває людина, потрапляючи до релігійної сфери життя. При цьому важливо розрізняти поняття «людина релігійна» (належить до релігії) і «людина віруюча» (ставиться до віри в Бога), одночасно розглядаючи релігійність як надзвичайно складний та багатовимірний феномен людської свідомості, унікальний для кожного індивіда [25].

Девід Барретт використовує для таких випадків визначення «альтернативні релігії». Ідея Бога Творця об'єднує людину і Всесвіт у єдину та взаємопов'язану систему. Механізм зв'язку між людиною та Всесвітом описав Кліффорд Гірц: «Релігія узгодить дії людини з певним космічним порядком та проектує образи космічного порядку на площину людського досвіду» [21].

Історія, філософія, соціологія, економіка тощо – точні науки, які мають достовірні докази та теорії. Вони потребують вивчення. Тоді як, наприклад, релігія або містика межує з теоріями, які здатні розгортатися в уяві людини лише як «можливі» або «умовні», які не мають конкретних доказів. Проте така умовність не заважає розширенню їх у суспільстві. Саме такі теми знаходять своє втілення у медіа-ресурсах, зокрема, Інтернет-мережі. Проте популяризація цих сфер пройшла довгий шлях становлення у ЗМІ. Спочатку на екранах з'являлися програми релігійного або містичного характеру. Наприклад, «Битва екстрасенсів» й досі певною мірою має свою аудиторію. З появою «Телевангелізму» (використання телебачення для поширення християнського вчення. Термін був запропонований американським журналом

Time, як об'єднання слів «телебачення» і «євангеліє», і вживається по відношенню до проповідників, які проповідують значну частину часу на телебаченні

[<https://uk.everybodywiki.com/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%94%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%BC>]).

Останнім часом епоха релігійних каналів почала активно розвиватися. До цього дискусії та обговорення тем з релігійної сфери ми могли побачити раз на тиждень – в недільних ранкових випусках – як приклад. Але з розвитком комунікативних технологій висвітлення релігійних та містичних тем набуло неабиякого поширення. З 2010 року в Україні почали активно розвиватися не тільки програми, а повноцінні християнські канали, які постали перед людьми в абсолютно вільному доступі.

Медіа в наш час стали одними з найважливіших та суттєвих ресурсів. Сьогодні прогрес комунікативних засобів бачимо безпосередньо й в Інтернеті. При бажанні можна знайти велику кількість сторінок, каналів, сайтів релігійного та містичного характеру, які здатні задовольнити потреби конкретної аудиторії.

Якщо розглядати суто журналістську сферу, то слід зазначити, що такі теми, як містика та релігія ніколи не були в її пошані. Оскільки містицизм та релігійність – поняття достатньо суб'єктивні та невизначені. Тому вони не можуть виступати в якості певного джерела. Але все одно такі теми користувалися й продовжують ще активніше користуватися попитом у конкретному соціальному колі.

Телерадіомовлення та медіа-індустрія врешті-решт змогли загалом уявити релігію та духовність як такі, що не мали жодних прикладів у минулому, тобто не були виявлені, небували. Це має зв'язок з тим, що до початку ХХІ століття почала з'являтися велика кількість каналів, медіа-артефактів та сервісів. Оскільки медіа стали більш різноманітними, виробники стали розуміти їх по-різному. Сьогодні ж і медіа більше не здійснюють

контроль саме над релігійним та духовним контентом, як це було кілька десятиліть тому. В цей же час на медіа-ринку стає доступними чимала кількість нових програм та послуг. Це сприяло появі нових містичних та релігійних програм та різних виявів цієї тематики у ЗМІ.

Такий активний прогрес поширення духовного контенту дав поштовх багатьом індивідам знайти та набути свого власного «Я». Такий відкритий доступ до тематичних медіа-структур дозволить їм ще більше розвинути свої духовні настрої та задовольнитися в своїх вподобаннях. Тобто в будь-якому випадку такий прогрес позитивно впливає на свідомість та діяльність суспільства

Сьогодні люди значно більше відчувають відповідальність за стан свого духовного та релігійного життя, ніж попереднє покоління. В більшості випадків це можна пояснити як «незалежність» у питаннях віри; індивід має право самостійно обирати ту чи іншу релігію без впливу громади чи духовенства. Три складові цього процесу містять зосередженість на власному «Я»; певну «незалежну» дію особи; недовіру до представників церкви. Ці чинники сприяли появі нової форми релігійної чутливості, яку стали називати «шуканнями».

Культура, завданням якої є спростити, полегшити розуміння релігії та містики, також змінює і уявлення про «Я». У сучасному світі «Я» може змінюватися, коригуватися та адаптуватися під впливом певних чинників. Важливу роль відіграє паралель між «Я» та релігією і містикою. У зв'язку з тим, що «Я» стає більш мінливим, адаптованим, релігійна та містична ідентичність стає більш індивідуальною, особистою [23, с. 160-171].

Таким чином, релігія та містика є показником кризового явища у культурі, джерелом його подолання, «двигуном» соціокультурних трансформацій. Релігія та містика можуть виступати як фактор, який стабілізує соціальну систему, або бути джерелом трансформації цієї системи. Це все відбувається залежно від соціальних умов.

Релігійні та містичні феномени є спільними за своїм характером, оскільки наполягають як на врахуванні взаємозалежності змін релігійних та містичних феноменів у різних аспектах, так і розглядаються як об'єкти системні та внутрішньо організовані. Релігія та містика трактуються як системи, які мають змогу змінювати свої функції та будову відповідно до зовнішніх умов, але при цьому здатні зберігати свою життєздатність та оптимальні ознаки. Системи духовно-практичної діяльності специфічно впливають на особу та суспільство. В залежності від динаміки соціокультурного середовища ці системи можуть еволюційно змінюватись.

В основі релігії та містики, які є складними структурами, лежить духовно-практична самоорганізована система, яка базується на зовнішніх та внутрішніх параметрах. Отже, синергетичний підхід до розуміння релігійних та містичних явищ є основою розробки ролі і значення релігії та містики у суспільстві. Цей підхід дозволяє дослідити будову і сутність релігійної і містичної систем [5].

У сучасних містичних течіях гуру перестав бути учителем, а швидше за все – спеціалістом. Це людина, яка володіє спеціальними знаннями у певній галузі і займається тим чи іншим видом релігійної праці. Гуру досвідчений, майстерний, бо має великий досвід у цій галузі. Саме такий фахівець і має «містичні знання», які реалізує за гроші. Він звертається до потойбічної реальності з метою впливу на земні процеси та об'єкти. Тому слід говорити про «містику особи», а не «містику Бога», яка стосується саме містичної сфери, а не релігійної [1].

На сучасному етапі набуває важливості «практичний» аспект будь-якої містичної системи. Суттєвим є діяльність, пов'язана з тією чи іншою релігією, яка спрямована на реалії світу. Ця обставина надає можливість бути бажаним споживачем. Таким чином, наразі тенденція поширення містичного вчення по всьому світу, що передбачає зміну не лише мотивації вступу до релігійно-містичної громади, а й шляхів залучення до неї [16], залишається актуальною.



## **1.2. Особливості відтворення світоглядів за допомогою медіа**

Сьогодні людина має можливість вільно обирати медіа, які відповідають її вподобанням, моральним принципам та орієнтації на конкретну тему. Зокрема, вони безпосередньо мають здатність впливати на світогляд та світосприйняття особистості. Бо кожна людина – індивідуальність. В кожного з нас закладений специфічний код сприймання цього світу. Це криється у нашому характері, менталітеті, вихованні, стереотипах, степені розвитку тощо. На меті у ЗМІ – забезпечити людині адекватне вироблення тих чи інших переконань та розуміння світу в усіх його вимірах істини, широти та сутності осмислення проблемних ситуацій. «Провідна мета медіа релігійного та містичного характеру – сприяти становленню особистості як «людини культури», формуванню її готовності до творчості як індивідуальної самореалізації» – стверджує А. Бойко у своїх дослідженнях «Релігія і політика в медіа: особливості сприйняття інформації молодіжною аудиторією» [2].

Сучасний медіа-ландшафт пропонує різноманітний символічний інструментарій та пов'язаний з більш спільними соціальними та культурними темами та цінностями. Особливості полягають не тільки в тому, щоб каталогізувати доступні «релігійні» та «містичні» матеріали, а й у тому, щоб зрозуміти, яким чином вони можуть бути використані в різних моделях сприйняття, споживання та змістоутворення. Через це слід враховувати мінливу природу медіа-ландшафту та мінливу природу релігії та містики. Тому аудиторія релігійних та містичних медіа складається зі свідомих, рефлексуючих індивідів, які стикаються зі складним і різноманітним медіа-ландшафтом і знаходять у ньому (або принаймні шукають) матеріали, які відповідають їхнім уявленням про себе як релігійні або духовних суб'єктів.

Медіа-ландшафт може бути позначений по-різному. Але дослідник М. Петрушкевич у своєму посібнику «Нові медіа та можливості діалогізму у середовищі масової релігійної комунікації» пропонує виділяти чотири основні категорії: новини, релігійне та містичне мовлення, релігійні та містичні видання та розважальний контент. Інтернет-медіа дозволяють розглянути їх у

новому світлі і згодом перевірити, як представлені релігійні та духовні матеріали у відповідних контекстах впливають на прихильність аудиторії [13].

У справжній час наше життя більшою мірою залежить від медіа, тому останнє здатне впливати на формування нашого власного «Я». Основний інструментарій такого формування – це символи та дискурси. «Роль культурної індустрії та комунікаційних технологій продовжує збільшуватися за рахунок зменшення впливу традиційних інституцій соціалізації» – влучно помічає М. Петрушкевич [12].

Отже, безперечно, ми з'ясували, що медіа має неабиякий вплив на сучасну реальність: зокрема на релігійні та містичні виміри. Проте, попри цей факт, важливо визначити, яке значення має роль, яку медіа-досвід грає у формуванні сучасного самопізнання. Рефлексивне саморозуміння частково забезпечується соціальними практиками, за допомогою яких ми розуміємо наш світ (у релігійному, духовному чи соціальному плані), і це передбачає, що від нас, як від складової соціуму, залежить осмислення тієї ситуації, в якій ми знаходимося [15].

Отже, виходить доволі проста модель для дослідження співвідношення релігії, містики та медіа, яка концентрує дослідження релігійного і духовного життя, соціальних і культурних аспектів. У цій сфері медіа відіграє дуже важливу роль. Спостерігається перспектива, яка втілює нові тенденції в релігії, містиці та медіа і дозволяє вирішити низку проблем, характерних для попередніх підходів. У центрі дослідження медіа є три пов'язані між собою питання. По-перше, це питання про символи або писання, які притаманні медіа-середовищу: «символічні інструменти», за допомогою яких люди можуть створювати релігійні чи духовні аспекти. Друге питання постає перед нами в такому ключі: яким чином можна запровадити практики споживання, які допоможуть відкрити простий доступ до цих аспектів та використати їх. І, по-третє, як краще зосередитися на досвіді особистостей, які використовують та здійснюють відповідне сенсоутворення (ті самі аспекти) [14].

На сьогодні медіа – одне з основних джерел, яке надає символічні ресурси. Вони допомагають відтворювати сенс для наших соціальних світів й доносити до нас той факт, що саме релігія та духовність – це одні з важливих складових нашого суспільства, які сприяють становленню наших сенсоутворень. «Через це важливо зрозуміти, як медіа використовують символічні ресурси для осмислення аудиторією того, ким вона є, у що вона вірить і як вона повинна вчиняти» – стверджує Гувер Стюарт у статті «Медіація релігійних смислів і нова релігійна чутливість» [23, с. 171-176].

### 1.3. Словник тематичних термінів

#### *Релігія*

**РЕЛІГІЯ**, ї, ж. 1. Несумісні з науковим світосприйнянням погляди та уявлення, в основі яких лежить віра в існування надприродних сил – богів, духів, душ, в їхнє панування над світом. 2. чого, перен. Те, що сліпо наслідують, чому поклоняються [https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%A0%D0%95%D0%9B%D0%86%D0%93%D0%86%D0%AF].

**СВЯЩЕНИК**, а, ч., церк. Служитель культу православної церкви, за саном середній між дияконом і єпископом, а також особа, що має цей сан; служитель культу, який відправляє церковну службу; ієрей [https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BA].

**ПРОТОІЄРЕЙ**, розм. ПРОТОЄРЕЙ, я, ч., церк. Священик, ієрей найвищого чину [https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%96%D1%94%D1%80%D0%B5%D0%B9+].

**САН**, у, ч. 1. У монархічних державах – громадське становище особи, пов'язане з високою посадою. 2. Звання духовної особи, служителя культу.

**ПАРАФІЯНИН**, а, ч. Віруючий, що належить до якої-небудь церковної парафії

[<https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%B8>].

**БІБЛІЯ**, ї, ж. Книга, збірка міфів, легенд, догматів, повчань, молитов і т. ін. єврейської і християнської релігій [<https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%8F>].

**ЄВАНГІЛІЄ** – 1) радісна для всіх християн звістка про настання у майбутньому Царства Божого і спасіння людства від гріха й смерті, проголошена Ісусом Христом і християнськими апостолами; 2) ранньохристиянський твір, що оповідає про боговтілення, земне життя, смерть і воскресіння Ісуса Христа та розкриває зміст його вчення [[https://esu.com.ua/search\\_articles.php?id=17263](https://esu.com.ua/search_articles.php?id=17263)].

**ЗАПОВІДЬ** – 1. рел. Біблійний або євангельський вислів-наказ, вислів-повчання морально-побутового характеру; 2. перен. Суворе правило поведінки, неухильний обов'язок [<http://sum.in.ua/s/zapovidj>].

**МОЛИТВА** – це піднесення душі до Бога або прохання до Бога про добро, яке відповідає Його волі [<https://credo.pro/2014/04/132646>].

**БУТТЯ** – філософський термін, що позначає існування взагалі: тобто йдеться про з'ясування слова «бути» у будь-яких твердженнях про існування чого б то не було [[https://esu.com.ua/search\\_articles.php?id=38320](https://esu.com.ua/search_articles.php?id=38320)]

**БЛАГОДАТЬ** – у християнстві – вияв безкорисливої любові Бога до Творіння; Божий дар, який дається лише мислячим істотам для їхнього блага та спасіння у Царстві Небесному [<https://vue.gov.ua/%D0%91%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D1%8C>].

### *Містика*

**МІСТИКА** (від грец. μυστικός μυσ – таємничий) – особлива частина людського досвіду, сутність якої зумовлена зіткненням із потойбічною дійсністю і виражається у різних формах єднання з абсолютом, Богом, духами тощо. Нині існує низка реліг. та філос. доктрин, що відновлюють і трактують

цей досвід (див. Містицизм). М. розуміють як суперечливу єдність містич. досвіду та містичної доктрини [https://esu.com.ua/search\_articles.php?id=67927].

**ЕЗОТЕРИКА** (від грец. ἐσωτερικός – внутрішній) – специфічний погляд на внутрішньо-містичну сутність людського життя. За версією езотериків – сукупність знань, відомостей, недоступних непосвяченим у містичні вчення людям, особливих способів сприйняття реальності, що мають таємний зміст і вираз у «психодуховних практиках» [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%B7%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0].

**ЕКСТРАСЕНСОРИКА**, -и, ж. 1. Здатність людини за допомогою надчутливих можливостей розпізнавати та лікувати захворювання, психічні розлади. 2. Наукова дисципліна про людину і світ, що використовує новітні досягнення медицини, психології, фізіології, біофізики, інформатики, антропології, космології, філософії, етики [https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0].

**ТАРО**, невідм., мн.: <> Карты Таро – колода з 78 карт, що з'явилася за часів Середньовіччя; використовується і в наші дні, переважно, для ворожіння; карти Таро є системою графічних образів, які можуть бути оформлені як колода карт, коли вони використовуються для гри або ворожіння, а також можуть бути просто набором графічних образів (або навіть словесних описів образів), коли вони використовуються як символи [https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%A2%D0%90%D0%A0%D0%9E].

**МАНТРА**, -и, ж. Магічна формула викликання і закликання богів у давньоіндійській традиції. // Священний гімн в індуїзмі та буддизмі, що вимагає точного відтворення звуків, його складових; зазвичай зустрічаються мантри на санскриті; мантри мають ведичне, індуїстське походження, лише пізніше вони були адаптовані в буддизмі й джайнізмі; мантри часто

порівнюють з молитвами і заклинаннями. Мантри також – основа трансцендентальної медитації  
[<https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%9C%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%A0%D0%90>].

**МАГІЯ**, ї, ж. 1. Сукупність прийомів та обрядів, які, за уявленням забобонних людей, мають чудодійну силу; чаклунство, чарівництво. В основі магії лежала віра первісних людей в те, що з допомогою різних заклинань і обрядів можна було таємничим способом впливати в бажаному для них напрямі на хід явищ і подій у навколишньому світі (Іст. УРСР, I, 1953, 15).

**Біла магія** – за середньовічними забобонами – чаклунство з допомогою небесних сил; **Чорна магія** – за середньовічними забобонами – чаклунство з допомогою пекельних сил; чорнокнижництво  
[<https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%9C%D0%90%D0%93%D0%86%D0%AF>].

**ЕНЕРГІЯ** (грецьк. ενεργια – дія, діяльність) – загальна кількісна міра різних форм руху матерії. За великим рахунком поняття енергії, ідея енергії штучні й створені спеціально для того, щоб бути результатом наших роздумів про навколишній світ. На відміну від матерії, про яку ми можемо сказати, що вона існує, енергія – це плід людської думки, її «винахід», побудований так, щоб була можливість описати різні зміни в навколишньому світі й водночас говорити про сталість, збереження чогось, що було назване енергією.

**ШУМ** – постійний шум, спектральні складові якого рівномірно розподілені по всьому діапазону частот  
[[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B8%D0%B9\\_%D1%88%D1%83%D0%BC](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D1%88%D1%83%D0%BC)].

**ПСИХОДЕЛІКА** (від грец. ψυχή – душа, δήλος – ясний) – термін, у загальному випадку означає коло явищ, пов'язаних з досягненням зміненого стану свідомості  
[<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%96%D1%8F>].

## Висновки до розділу 1

Глибокий і масштабний ефект медіа-змін спостерігається, безумовно, разом з розвитком суто «релігійних» та «містичних» каналів і ресурсів. Релігія суперечить прийнятому в журналістиці принципу об'єктивності, бо цю систему світогляду складно використовувати як джерело, оскільки її соціальні та культурні прояви мають безліч форм, а, отже, з нею пов'язані різні інтереси та аудиторії. Наразі релігійний та духовний контент не піддаються контролю медіа. Водночас трансформація та видозміна медіа-ринку зробили доступним багато нових програм та послуг. Це призвело до появи нового, більш динамічного та великого релігійного і містичного медіа-ринку завдяки новим соціальним та культурним трендам у релігійній та містичній сферах.

Релігія та містика є показником кризового явища у культурі, джерелом його подолання, «двигуном» соціокультурних трансформацій. Релігія та містика можуть виступати як фактор, який стабілізує соціальну систему, або бути джерелом трансформації цієї системи. Це все відбувається залежно від соціальних умов.

Сучасне медіа презентує нам різний символічний інструментарій, який має тісний зв'язок з моральними та духовними цінностями й розкриває їх особливості. Також платформа релігійного та містичного медіа носить в собі естетичні та духовні традиції, історії та переживання соціуму.

Зіткнувшись із медіа у повсякденності, люди не стільки шукають в них символічні ресурси, скільки обговорюють між собою та зіставляють зі своєю культурою джерела, інтенції, ідеї з різних культурних ресурсів. Саме на тлі складного медіа-ландшафту змінна релігійна та духовна чутливість визначає себе та набуває нових культурних ресурсів.

## РОЗДІЛ 2

### ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЙНОГО ТА МІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДІВ

#### 2.1. Специфіка представників релігійного та містичного світоглядів у YouTube

##### 2.1.1. *Представники релігійного світогляду*

Доторкнувшись до позамежного, людина починає вірити в усе, що з ним пов'язане. Це стосується релігії, езотерики, екстрасенсорики тощо. Все це можна номінувати словом «містика». Оскільки все, що виходить за рамки нашої реальності автоматично стає для нас містичним – тобто «незвичайним». Саме містичні вчення дають змогу людині відчувати на собі оце саме «незвичне» – нетипове для нашого нормального земного стану та світосприйняття.

Релігія та містика представляють собою певну систему, в основу якої лягають специфічні елементи. Крім цього, в рамках цієї системи діють свої традиції й прийняті звички, які впроваджуються у тих чи інших виявах. Зазвичай, священики або езотерики чи екстрасенси подають цей вияв у формі слів: це промови, вигуки, рухи, молитви та мантри. Кожен такий текст має свою місію: наприклад, в молитвах ми просимо, дякуємо, прославляємо. Мантри допомагають послати сигнал до Всесвіту. Вимовляючи це ми певним чином закладаємо безпосередню емоцію. Це може бути радість, розчарування або подяка.

Як зазначає Т. Гончарук у своїй праці «Антропологізм філософських пошуків»: «Реакція на пережитий стан може виражатися у полярних емоціях, таких як гнів, подяка, страх, мир, кохання. Причому характер виразу визначається найчастіше не лише змістом пережитого досвіду, але радше традицією, до якої належить містик. Кожне з безлічі філософсько-релігійних навчань, що мають справу з вищою реальністю (християнство, дзен-буддизм, іслам, традиційний шаманізм), визначається своїми специфічними рисами,



однак серед різних ідеологій та знакових систем можна виділити деякі спільні риси, властиві більшості містичних переживань [3, с. 247-254.].

Допустимі реальності мають взаємозв'язок з нашою. Вони можуть впливати одна на одну і існувати разом. Людина здатна повноцінно досягнути лише ту реальність, в якій живе сьогодні. Проте вона продовжує намагатися своїм розумом зрозуміти або виокремити особливості вимірів інших реальностей. Проте не слід забувати, що інші, відмінні від нашої, здебільшого можна охарактеризувати як «віртуальні» – це може бути як Інтернет – мережа, так і сфера позамежного, містичного.

Любов, як проблема і як таємниця, перебуває у сфері інтересів релігійних діячів та містиків, які представляють різні знання, чи не на першому місці. Як правило, однак, предметом дослідження стає не саме відчуття любові, яке займає велике місце в бутті людини, а явища, так чи інакше пов'язані з цим відчуттям (термін «відчуття» в цьому випадку використовується з часткою умовності).

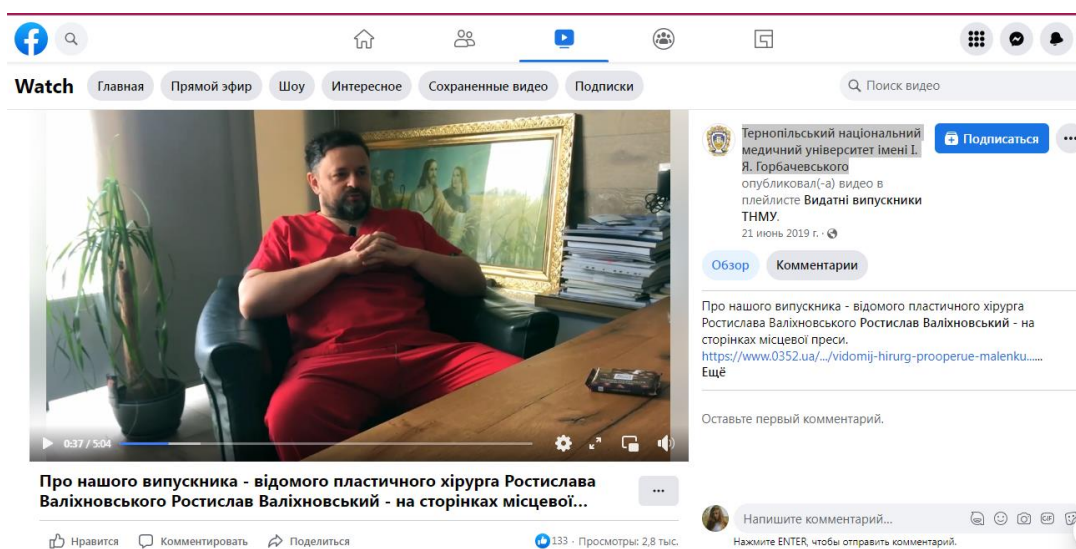
Любов – предмет вічної теми. Її ми знаходимо й у літературі, й у філософії, в релігії та містиці. «Тим часом, любов являє собою не лише психологічне, психофізичне явище, але і явище онтологічне, властиве буттю. В цьому випадку любов розуміється як результат співвідношення кількох сторін життя людини: біологічної, соціальної та духовної, причому остання грає найбільш істотну роль» – зауважує філософ Н. Некрасов [file:///C:/Users/Acer/Downloads/pptp\_2016\_3\_5.pdf; <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/3677/74-89.pdf?sequence=1>; <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6908/Mageria.pdf?sequence=1&isAllowed=y>].

Представником релігійного світогляду в YouTube є священик, протоієрей Української Православної Церкви Ростислав Валіхновський. Цікавим фактом є те, що священнослужитель володіє ще однією корисною для суспільства професією – він лікар, хірург. Ростислав активно задіяний у журналістській сфері – він часто виступає в ролі експерта на телепрограмах:

«Поверніть мені красу» («1+1»), «Я соромлюсь свого тіла» («СТБ»), «Моє нове життя», «Говорить Україна» («Україна») та «Стосується кожного» («Інтер»). Проводить консультації та операції учасникам вищезгаданих проєктів.

Можна зауважити, що ці дві професії, священник та лікар, неподільно взаємопов'язані між собою. Кожна з них несе важливу місію для людей – перша лікує душу, друга – тіло. Зокрема, батько Ростислава був священником. Можливо, це й було однією з причин вибору такого життєвого шляху Ростислава. Як сам лікар зазначає в інтерв'ю «Про нашого випускника – відомого пластичного хірурга Ростислава Валіхновського» на сторінці у фейсбуці Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, відповідаючи на питання журналіста «Чиї настанови допомогли в кар'єрі та житті?»:

*- Вирішальним став приклад батька та благословення дідуса. Дідусь в мене -православний священник, а тато – районний хірург вже більше 47-ми років на Волині [https://www.facebook.com/watch/?v=448448835981396].*



Це інтерв'ю Ростислав Валіхновський дає в своєму кабінеті. Що потрапляє в очі одразу, так це велика картина «Ісус в пшеничному полі» або «Ісус з апостолами». Й саме цей ракурс був обраний для зйомки. Як не дивно, але в житті Ростислава Валіхновського поєднуються дві протилежності: Бог та наука, що і підкреслює лікар усіма своїми характерними елементами поведінки та вподобаннями: спокійна міміка, розміряний тембр голосу, слова,

фрази, схрещені руки на грудях, оформлення інтер'єру в лікарському кабінеті. Це той випадок, коли людина вміло знаходить джерела двох протилежних іпостасей, поєднуючи їх один з одним.

Зокрема, прикладом поєднання двох іпостасей: релігії та медицини, є велика кількість святих наставників: лікар Павло, Кир й Іоан, святий Пантелеймон та багато інших. Всі вони були плеядою святої церкви – записані нею й її історією. Кожен з них був наділений Богом неабияким даром лікувати тіло людей та зцілювати його.

Цікавим фактом з діяльності священника та лікаря є те, що жодна його хірургічна операція не починається без молитви. Тобто душа лікаря сповнена надії та сподівання на Бога. Навіть біля 10 років навчання, більш, ніж 20 років досвіду не дозволяють Ростиславу повністю покладатися на себе та довіритися виключно своїм силам, бо він вірить в інші, більш могутні та потойбічні сили й наголошує, що все в руках Господа. Як каже сам священник: «Без Бога ти нічого не зробиш». Також в інтерв'ю в програмі «Зірковий шлях» Ростислав розповідає про свої так звані ритуали в операційній:

- *Звичайно я молюсь. Хрещу пацієнта хресним знаменням. Є молитва перед хірургічним втручанням, є Отче Наш. Й, ви знаєте, всі операції проходять на 5+* [<https://www.youtube.com/watch?v=K8QT5QvYm8s>].

«Треба ввірити себе в руки Господа і, за словом свт. Миколая Сербського, поставити «Бога в центр життя, а не на узбіччя» – зауважує Ростислав Валіхновський у своєму відео «Промисел Божий у нашому житті: Господь – найкращий Лікар» [[https://www.youtube.com/watch?v=7Yf0LVH7\\_DI&list=PL4t0\\_13kJVn2WNx-67Xe2SRCcXWhхурру&index=8](https://www.youtube.com/watch?v=7Yf0LVH7_DI&list=PL4t0_13kJVn2WNx-67Xe2SRCcXWhхурру&index=8)].

Проте тут перед нами постає дилема: Ростислав Валіхновський – пластичний хірург. Безумовно, він допомагає людям позбавитися недоліків, які заважають жити або погрожують життю клієнтів: наприклад, у 31 рік Ростислав оперував третього президента України – Віктора Ющенка, в якого було отруєння діоксинами. В цьому випадку лікар зробив все можливе, щоб

полегшити життя колишньому політичному діячу. Також ми маємо дані про звернення відомих українських зірок до Ростислава, наприклад, до лікаря прийшов Олексій Потапенко (Потап) з метою позбавитися зайвої ваги – хірург допоміг зірці вирішити цю проблему. Також до лікаря зверталася Ольга Сумська. Постає питання: чи дійсно священик, який слідує всім заповідям Божим, порушує їх й той факт, що все, що дане Богом – це благодать – що стосується й зовнішності людини. «І бачив Бог, що добре воно. І сказав Бог: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою» [Перша книга Мойсеєва. Буття. 26]. Якщо Бог нагородив людину певною зовнішністю, то це його унікальне творіння, яке не повинне в цьому світі підлягати змінюванню або корекції (окрім тих випадків зовнішніх недоліків, які заважають жити людині). Кожен священик скаже, що хотіти змінити зовнішність – це гріх. Чому? Бо коли людина замислюється про незадоволення своєю зовнішністю, вона думає тільки про себе, заціклюється на своїй особистості, впадає у відчай та засмучення – що є одним з тяжких гріхів, оскільки вона повинна думати, насамперед, про Бога та Царство Боже. В її душі повинна панувати віра та служіння Богові.

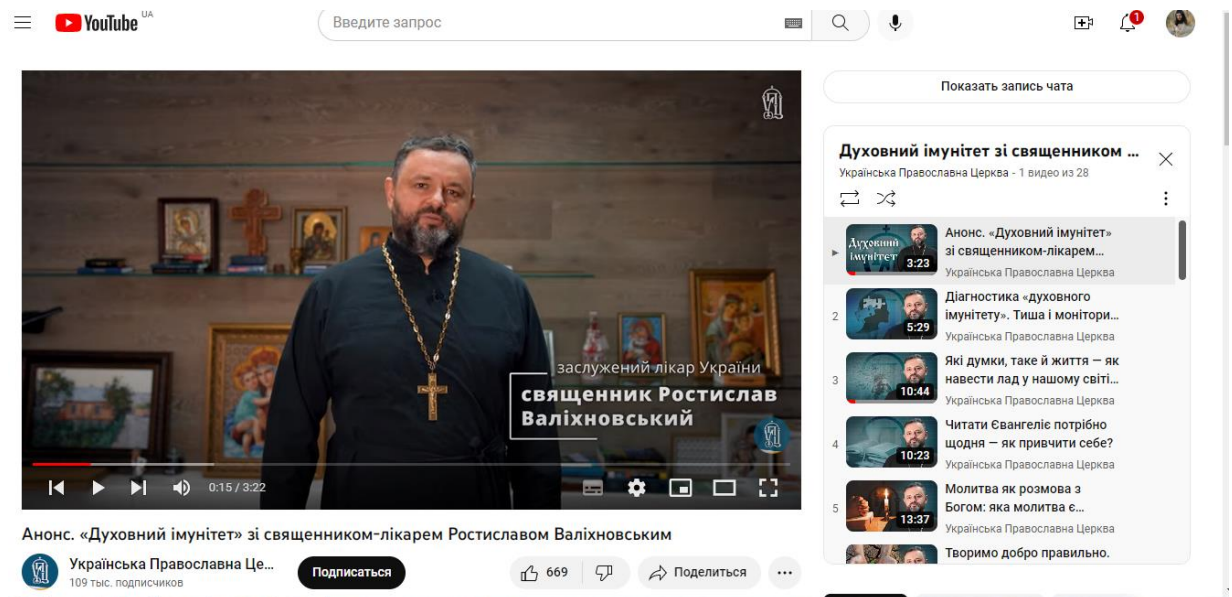
Але, все-таки, священник-хірург сам дає відповідь на це питання та спростовує загальне уявлення про протиріччя його діяльності. Він наголошує на тому, що виступає проти популяризації пластичних операцій та проти спотворення образу Божого. Й ще він стверджує, що займається виключно тими операціями, які направлені на ліквідацію вроджених та набутих вад людського організму.

Ростислав Валіхновський в усіх своїх інтерв'ю ділиться історією з власного життя, яка наштовхнула його стати священиком. Він постійно згадує свого дідуса: «Коли дідусь помирав, Господь сподобав мене бути поруч. В нього була хронічна хвороба. Були моменти, коли він досить важко сприймав реальність. Проте в момент причастя сталося диво – він повністю прийшов до тями, посміхається до нас, пускає сльозу та помирає...» [https://www.youtube.com/watch?v=K8QT5QvYm8s]. Саме через таку

безумовну любов, яку подарував Ростиславу дідусь, він вирішує продовжити його справу та стати священиком.

Також сам Ростислав прокоментував свій вибір, прийнявши сан у 2019 р., стверджуючи, що церква потребує його захисту. Очевидно, Ростислав Валіхновський – різнобічна людина, сповнена духовною силою та філософською натурою. На YouTube-каналі «Українська Православна церква» Ростислав веде свій плейлист «Духовний імунітет із Ростиславом Валіхновським», на якому виміщує всі свої думки, розмірковування та ствердження щодо людського буття та всіх сфер життя в сфері релігійного виміру. Слід звернути увагу на кількість підписників та контингент. На каналі небагато підписників – 102 тисячі, проте читаючи коментарі, відчувається міцний посил цих людей. Наявна велика кількість позитивних відгуків під відео Ростислава Валіхновського: примітним є те, що більшість з них захоплюються промовами священика, бажаючи йому «Божого спасіння». Також під відео відсутні негативні коментарі, конфлікти та сутички.

Усі відео Ростислава Валіхновського пройняті атмосферою спокою, сприянням та почуттям благодаті. Цей ефект справляє оформлення «картинки»: на кожному відео священик одягнутий у сан (переважають однотонні, приглушені тони: синій, сірий або чорний). На шиї у нього наявний золотий або дерев'яний великий хрест. Кожне своє відео він починає зі слів: «Духовної міцності вам, дорогі, возлюблені у Христі» – що допомагає привернути до себе глядачів та зарядити їх більш-менш позитивною нотою. Фон різний: це може бути святий куток – ікони, псалтир, Біблія або Євангеліє, картини із зображенням Ісуса Христа або Божої Матері чи просто однотонна стіна. Також почуття зосередженості та водночас спокою допомагає досягти музичний супровід: повільні мелодії або молитви, виконані талановитими співоками.



Контент священника різноманітний. Наявна зосередженість саме на філософській ноті релігійного виміру. Ростислав Валіхновський допомагає людям не тільки фізично, а й ще емоційно-духовно: в своїх відео він постає як психолог, наставник. На мою думку, не кожен священник має здатність спілкуватися з людьми як справжній психолог, який вміє знайти підхід до кожної людини, дібравши правильні слова, заспокоїти її та надати можливість емоційно задовольнитися. У своєму відео «Сила слова» Ростислав Валіхновський сам зазначає: «Варто закарбувати в пам'яті: кожне наше ласкаве слово служить Вічності. Слід нам звернутися лагідно до людини: «Іванко, Марічко, Петрику, матусе, ріднесенькі!, – і навіть світ для людини і для нас самих заграє іншими барвами. Добро в серці – і добре слово обов'язково знайдеться. Окрім того, має стати звичкою говорити з іншими не про себе і свої справи, а про проблеми ближнього. То які слова зцілюють? Лишень скажи сердечно, зі смиренням і любов'ю, іншому: «Простіть мене!» та «Будь ласка», або «Якщо ваша ласка!», – і наші слова матимуть чудодійний ефект» [<https://www.youtube.com/watch?v=V830ZRI2dVA&t=1s>].

Не можна сказати, що Ростислав Валіхновський – людина, яка може глибоко проникнути в душу будь-кого зі своїх прихожан. Оскільки в рисах його характеру простежується перевага над іншими. До того ж видно, що він любить показувати себе та бути в центрі уваги – про що свідчить його активна

діяльність у популярних українських програмах. Також з точки зору психології, можна підкреслити, що Ростислав Валіхновський має неабияку любов до грошей та зовсім не замовчує цей факт: це також можна помітити в його інтерв'ю. Наприклад, у інтерв'ю «Зірковий шлях» священник розповідає про свою доньку та іронічно помічає, що він щомісячно дає дівчинці «декілька зелених папірців». Зрозуміло, про які «папірці» йде мова. Така поведінка, очевидно, не є типовою як для людини, яка бездоганно та безкорисливо служить Богові.

Проте в своїх відео священник дає слушні поради тим людям, які їх потребують. Він звертає увагу на розповсюджені питання своїх підписників та намагається завжди відповісти на них, розгортаючи ту чи іншу тему. Зокрема, на сторінці YouTube каналу ми можемо побачити такі теми, як:

- Плину життя («Які думки, таке й життя»);
- Бог у житті людини («Молитва як розмова з Богом»);
- Гріхи людей та їх вплив на життя («Гріхи в житті людини»);
- Любові та кохання («Як уникнути розлучення»)
- Історія («Про хресний похід»)
- Хвороби та як з ними жити («Як «полюбити» хворобу?»)
- Смерть та її виміри («Смерть. Як її сприймати?»).

Незважаючи на широкий спектр тем, зосередимо свою увагу на двох з них, які у соціумі постають як найбільш розповсюдженими та актуальними. Зокрема, велику кількість користувачів соціальних мереж цікавить саме проблема кохання та інтригує й лякає тема смерті. Не дивно, бо з давніх-давен ці теми були актуальними, незважаючи на час. Вони завжди овіяні ореолом зацікавленості.

У відео священник торкається тем кохання та смерті. При цьому тема кохання розглядається з боку шлюбу та збереження сім'ї: «Господь дарував вам другу половинку, і ви об'єдналися в єдине велике любляче серце. Однак, за сумною статистикою, кожна друга сім'я розпадається – і щоразу велике серце розривається на шматки. Отож, поговоримо про те, як уникнути

розлучення та зберегти Богом благословенний шлюб»  
[<https://news.church.ua/2022/01/15/yak-uniknuti-rozluchennya-protoijerej-rostislav-valixnovskij-video/>]. У відео циклу проекту «Духовний імунітет» з протоієреєм Ростиславом Валіхновським увага прикута до того, що у кожній людини свій шлях до Бога. «Досвідчені християни кажуть, що хрест сімейного життя не легший за хрест монаха. Та всім завжди керує промисел Господній. Господь дарує нам другу половинку – і ми об'єднуємось у велике серце, яке ні в якому разі не можна розбивати. Тому аби зберегти християнський шлюб, треба над ним важко працювати»  
[<https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU>].

Необхідно зауважити на сімейному статусі самого священика: він одружений з Валіхновською Катериною Геннадіївною – вона, до речі, також лікарка – хірургиня. Молодша за чоловіка на 14 років. З нею вони виховують доньку Марію. Тобто Ростислав має щасливу та повноцінну родину, що дозволяє йому на психологічному рівні мати адекватне уявлення про нормальні сімейні стосунки.

Священик наголошує на унікальній силі шлюбних стосунків: «Велика Божа милість, що через пізнання своїх немощів і слабкостей ми можемо спасти свою душу і допомогти спастися своїй половинці»  
[<https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU>]. Також зазначається, що часто людина майже нічого не знає про свого обранця та бачить його поверхнево. Тому треба якомога частіше відверто спілкуватися один з одним, краще пізнавати один одного, не боятись відкриватися один перед одним. «Чоловіка / дружину в християнському шлюбі посилає нам сам Господь. Адже всі шлюби укладаються на небесах. Коли людина не живе християнським життям, то може впасти в оману. Лукавий засіває певні думки, що “розлучайтесь, на стороні є кращий / краща”. Це велика спокуса! Адже ми знаємо зі Святого Письма, що єдина причина для того, щоб сім'я припинила своє існування – це перелюб. Аби цього не сталося, необхідно бачити кожне зерно, яке засіває у нашу душу лукавий, і відразу нищити. Коли ми будемо



уважними до власного серця, то будемо бачити найменшу загрозу для нашого шлюбу» [<https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU>]. На думку священика, в групі особливого ризику перебувають ті родини, в яких один не підтримує іншого і не виконує заповіді Господні. Якщо стався конфлікт, то спочатку священик радить примиритися з другою половинкою, а потім йти до храму. До речі, зі своєю дружиною Катериною Ростислав познайомився саме в храмі.

Крім розмов про спільні життєві інтереси, про виховання дітей, про побутові проблеми, Ростислав Валіхновський радить дієво брати участь у вирішенні цих проблем і процесі виховання. Адже це також зміцнює родину і «є кроком до Царства Небесного».

Отже, не менш важливими у формуванні іпостасного значення «земної» любові та «небесної» є стосунки між чоловіком та жінкою. Любов презентується священиком як те, що людина «винесла з собою з раю»: любити Бога і любити жінку. У коханні між чоловіком і жінкою зберігається образ любові божественної. Тобто, любов між чоловіком і жінкою навіть у її теперішньому, спотвореному стані зберігає в собі якісь риси, деякі відблиски первісної любові, яка описана у Біблії» [<https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU>].

У православ'ї любов розуміється не тільки і не стільки як насолода, а як подвиг, духовне піднесення, самозабуття, а тому фізичне володіння не може бути вищим за духовний елемент любові, про що згадує Ростислав Валіхновський. Статеве кохання у релігійній культурі освячується лише у шлюбі, адже у шлюбі душі поєднуються з Богом безпосередньо невимовним союзом [<https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU>].

Любов, на думку протоієрея, є знаряддям пізнання цієї таємниці буття, вона не просто зближує людей, відкриває перед одним душу іншого, а й дає можливість зазирнути в душу природи, відчувати дію божественних космічних сил. Через любов людина відкриває у собі творчі сили та здатність перетворювати світ, доводити його до повноти досконалості, продовжуючи

творчу справу Бога-Творця. Людина вводиться в матеріальний всесвіт як посередник між Богом і тваринним світом, вона опиняється на межі двох світів: чуттєвого (матеріального) та духовного. Тілом вона пов'язана із земним, але серцем виходить за його межі і стикається з Богом. Злиття з Богом через його містичне пізнання можливе лише в акті божественної любові – це і є мета життя християнина; вона обіцяє йому спасіння та нескінченне блаженство. Пролягає цей шлях спасіння через морально-етичну сферу – правильний із християнської погляду спосіб життя, тобто виконання божественних заповідей, і, насамперед, заповіді любові до ближнього [https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU].

Щодо теми смерті, то слід наголосити на невеликій кількості відео священика, присвячених саме їй. Оскільки основна мета батюшки – не залякати людину інформацією про жах моменту смерті, а донести думку про важливість моменту життя та зазначити як його прожити так, щоб отримати милість Божу та потрапити до Царства Небесного – місця спокою та умиротворення душі.

Для християн хресна смерть і воскресіння Христа були завжди незмінною істиною та основою їхньої віри. Є три види смерті: тілесна, душевна та вічна – пекла. Вічна смерть – продовження стану розлучення з Богом у вічності. Вічна смерть вважається смертю безсмертною та продовженням болісного життя, в яке перетворюють грішники своє буття на землі.

Протоієрей Української Православної Церкви Ростислав Валіхновський радить концентруватися не на смерті, а на молитві. При цьому не слід просити в Бога «духовних надпереживань і станів, дарів і комфорту». Шлях кожної людини – це «шлях покаяння, очищення і боротьби з пристрастями та поступового зцілення з Божої милості». Священик зазначає, що «коли людина опиняється перед небезпекою, волає про спасіння душі. А тут, як і в медицині, потрібно застосувати етіологічне лікування, себто знешкодити причину... Ми маємо передусім очиститися від пристрастей, адже тільки тоді зможемо

пізнати ту духовну радість, яку відчували за життя святі угодники. Звісно, чим прозоріше бачимо свої гріхи, тим ясніше нам: самотужки ми не в змозі випорсатися з гріховної прірви. Ось тоді й кричимо: «Господи, спаси!». І лише милістю Божою і нашим великими стараннями можемо отримати допомогу у викоріненні власних гріхів» [<https://www.youtube.com/watch?v=n2RMNxM7-M0>]. Хоч як лікар-хірург він бачив смерть не раз, має чітке уявлення про поняття тілесної, фізичної смерті. Але акцентує саме на тому, що боятися треба не фізичної смерті, а духовної.

Також у відео «Які думки, таке й життя – як навести лад у нашому світі духу?» батюшка зазначає, що, віддавши перевагу молитві у тяжкий час, наприклад, хвороби, людина отримує можливість продовжити своє життя, зокрема, тіла. Ростислав Валіхновський наголошує, що наше життя залежить від якості думки. Безпосередньо мова йде про силу думки: як себе людина налаштує, так і пройде її життя. Людина, яка тяжко хвора та з великим страхом очікує свій кінець, здатна самотужки продовжити собі віку та відтягнути момент покидання світу земного лише за допомогою правильної думки, психологічного налаштування – проте все це залежить від сили віри у Бога – спасителя наших душ. Молитва – ось засіб спасіння. Людина, яка постійно молиться, досягає зцілення Господнього, бо її душа кожную хвилину звернена до Бога. Той, хто просить буде завжди почутий: «Просіть, і дано буде вам» [Матфея 7:7]

Тож, не дивлячись на володіння знаннями точної науки – медицини, священник все одно наголошує на важливості мати в душі молитву та пам'ятати про Бога не тільки коли нам погано, а й коли ми відчуваємо щастя та радість. Кожне відео носить один мотив: підтвердити важливість любити Бога та мати його в душі. Також священник-лікар успішно справляється зі своїми життєвими місіями – допомагати людям. Зокрема не тільки тілесно, а й духовно. Також можна зробити висновок, що священник підносить кохання як почуття та наголошує на його тісному взаємозв'язку з Богом. Оскільки саме через

кохання Бог відкриває нам елементи сенсу нашого життя та наближує людину до нього.

### ***2.1.2. Представники містичного світогляду***

За логікою містичного переживання і за фактом Інтернет-світу – ці реальності можуть впливати на нашу звичайну реальність, а людина при переході з однієї реальності в іншу відчуває щось подібне до шоку або релігійного екстазу. Цей приклад демонструє, можливо, неусвідомлене, але все ж таки вживання віртуального, поліонтичного підходу до поглядів на ці сфери реальності.

Містичне та віртуальне для нас постає як щось позамежне, яке ми не можемо впіймати та зупинитися в ньому. «Існує певна ієрархічна реальність, що може бути основою для розвитку сучасних варіантів філософських та містичних вчень. У тому числі такий підхід дозволяє продуктивно розглядати сферу містичного за допомогою метафізики віртуальності взагалі та називати містичну реальність прикладом віртуальної онтології зокрема» – робить висновок вчений А. Хамуділін у праці «Містицизм с точки зору метафізики віртуальності» [14477-7262-PB.pdf].

Представником містичного світогляду в YouTube є Андрій Дуйко [<https://www.youtube.com/c/duiko1duyko>] – засновник та керівник міжнародної школи Кайлас. Цікавим фактом є те, що езотерик народився в багатодітній родині.

Зокрема, поява його на світ була дуже неочікуваною для батька Андрія, який був звичайним трактористом та мав схильність до алкоголізму. А мати була прибиральницею. Тож дитинство хлопця було дуже складним та невеселим. Зараз Андрій й сам батько багатодітної родини – він має дружину Софію та п'ятеро дітей.

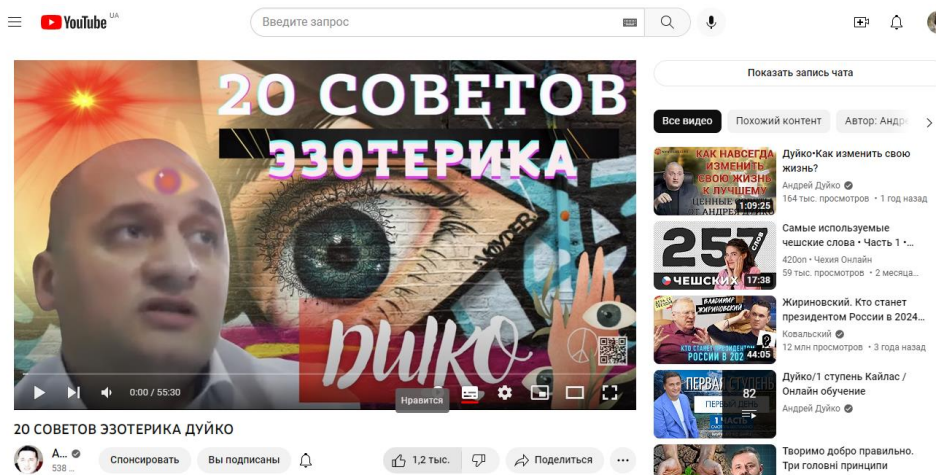
Талант до організаційних здібностей в Андрія почався зароджуватися ще з молодшої школи. Недивно, що зараз він користується популярністю серед жінок, організовуючи вебінари та пропагуючи поради щодо покращення життя в усіх його сферах. Тож свої здатності Андрій продовжує активно

розвивати й сьогодні. Створивши свій YouTube-канал «Андрей Дуйко адекватная эзотерика» (тут і далі зберігаємо в назвах і цитатах досліджуваних явищ мову оригіналу для збереження мовностилістичної специфіки), він дуже вдало впроваджує їх у свою діяльність, що допомагає йому заробляти немалі гроші. Основний контент – поради як покращити життя: в соціальній, фінансовій та любовних сферах. Також Андрій володіє майже «магічною» здатністю мантр, які допомагають людям досягти бажаного. Зокрема, екстрасенсорні здібності в Андрія проявлялися з ранніх років життя. У езотерика на каналі 512 тисяч підписників, більшість з них – жінки.

Його контент направлений на зцілення людей: як фізичного, так і духовного. В своїх відео він розповідає про «дієві» способи позбавитися, наприклад, бідності та швидко стати багатим. Або він пропонує своїм підписникам послухати трихвилинне відео «шумів», яке неодмінно допоможе їм вилікуватися від тяжкої хвороби: «Слушайте этот шум три раза в день и не одна болезнь не будет портить вам жизнь» – закликає самозваний цілитель. Також Андрій активно пропагує свої платні вебінари, прослухавши які, людина зможе вирішити будь-яку свою проблема. На них він розповідає про силу енергії, як вона рухається та як нею можна керувати, щоб направити її в правильне русло.

У 2021 році Андрій Дуйко потрапив на YouTube – канал «Телебачення Торонто», де в одному з випусків ведучі дали йому відповідь на те, як він на своєму каналі аналізував їх образи в дуже негативному та абсурдному ключі. Тут він показує свою достатньо невиховану та подекуди кумедну особистість. Усі його коментарі зосереджені на брудно-сексуальному характері. Тож, можна зробити висновок, що й у самого гуру по порадам достатньо особистих психологічних проблем

[[https://m.facebook.com/watch/?v=287358392727256&paipv=0&eav=AfbOa6g5UfavuKTUCdvLMHjudFWlMPoeK4S0eN7Lhae6MyagNQYU8mkAPDlsdON0bsg&\\_rdr](https://m.facebook.com/watch/?v=287358392727256&paipv=0&eav=AfbOa6g5UfavuKTUCdvLMHjudFWlMPoeK4S0eN7Lhae6MyagNQYU8mkAPDlsdON0bsg&_rdr)].



Його відео приваблюють яскравою картинкою. У кадрі Андрій Дуйко завжди виглядає охайно: він одягнений у сорочку та брюки. Інколи на ньому можна побачити піджак. Можна сказати, що Андрій дотримується класичного стилю. Заставки його відео вражають насиченістю кольорів: на них зазвичай зображений сам Андрій, а на фоні наявний яскравий різнобарвний фон. На самому відео фон відзначається світлими тонами (штучний пейзаж поля) або надзвичайно яскравими (хаотичні різнокольорові картинки). Але найчастіше це зображення природних стихій (вогонь або вода). Така подача достатньо психоделічна. Бо такі прийоми здатні впливати на людську психіку – що й намагається зробити езотерик.

Андрій Дуйко – типовий бізнесмен, який намагається нав'язати людям дієвість його надприродних властивостей та розповісти їм те, що вони самі хочуть почути. Езотерик дуже успішно продає свої вебінари вже з 2017 року. Зараз у нього в продажі з'явилися талісмани, які оберігають людину від усіляких бід. Наприклад, у нього можна придбати талісман, який захистить людину від ДТП або який допоможе позбавитися від головного болю.

Теми відео різноманітні, Андрій Дуйко розповідає про:

- Проблему захворювань;
- Як правильно продавати нерухомість;
- Як зняти порчу;
- Що робити, щоб постійно щастило;
- Як вийти заміж тощо.

Проте слід зазначити, що Андрій Дуйко – християнин. Тобто він достатньо віруюча людина. Він час від часу відвідує церков, спілкується зі священиками. В своїх онлайн-вебінарах він відповідає на питання не лише пов'язані з езотерикою, а й з релігійною сферою. Наприклад, йому ставлять питання: «Чого не можна робити у церковні свята?», на що Андрій відповідає словами знайомого священика: «Можна роботи все те, що нас годує» [[https://www.youtube.com/watch?v=C7\\_wUOVWwWs](https://www.youtube.com/watch?v=C7_wUOVWwWs)]. Також в своїх відео він дуже часто згадує святих, різні церковні свята та самого Бога, спираючись на заповіді та відсилаючись до Біблії, наприклад, у ролику «7 заповідей». Тобто виміри «релігійного», «містичного» та подекуди «наукового» в діяльності Андрія змішуються та переплітаються один з одним.

Як і у інших аналізованих персоналій, однією з головних у блозі Андрія постає тема кохання. До того ж у нього простежується дуже цікавий підхід та трактування почуття любові. Зокрема, езотерик зазначає, що «любов – це подарунок долі, отримати який хоче кожен! Але, іноді нам складно зрозуміти свої почуття і визначити, чи відчуваємо ми любов чи захопленість, симпатію чи зацікавленість. Відчувши найменшу прихильність, засновану на фізичному та духовному тяжінні, людина починає думати, що по-справжньому закохалася. Але однієї емоції чи бажання часто просто недостатньо для успішного завершення романтичної історії» [<https://duiko.guru/landing/bistroe-zamuzhestvo-new/>].

Андрій Дуйко наголошує на тому, що езотерика, як наука, як філософія, допомагає розставляти правильні акценти, дізнаватися для себе точні й ефективні техніки та езотеричні інструменти, що існують вже багато років. Більшість відео та семінарів езотерика присвячені проблемі пошуку кохання: «Якщо ви ще не зустріли свого кохання, або вже зустріли і перебуваєте у стосунках або навіть у шлюбі, Вам все одно завжди потрібно знати "щось", що зробить ваше особисте життя щасливим. Стосунки між чоловіком і жінкою – це колосальна праця, що вимагає терпіння, мудрості, знань і навіть магії» [<https://www.youtube.com/watch?v=0FmpLtcHnCE>].

У відео «Мантра кохання на 100% швидке заміжжя» Андрій Дуйко розповідає про обітницю безшлюбності, чому виникає страх перед заміжжям, звідки виникають ці страхи та як їх долати [<https://www.youtube.com/watch?v=1rGYHWW29dU>]. На думку езотерика, для того, щоб зустріти справжнє кохання, слід зосереджувати увагу на власній меті, долати страхи, застосовуючи мантру кохання («Ом ваджрасатва самая мну палая ваджрасатва тено па тишта дридхо ме бхава сутта шья ме бхавасупо шье ме бхава ануракто ме бхавасарва сидхи ме прайятся сарва карма сучо мчитам шриям куру хум ха ха ха хо бхагаван сарва татхагата ваджраме мунча ваджра бхава маха самайя сатваах хум пхат» [<https://www.youtube.com/watch?v=1rGYHWW29dU>]).

Він виявляє себе також як психолог, коли дає певні рекомендації жінкам, які хочуть вийти заміж або утримати поруч з собою людину. У відео «Яких жінок люблять чоловіки» Андрій Дуйко розповідає про три основні правила, яких повинна дотримуватися жінка, якщо хоче привабити чоловіка: Перше – бути емоційною, бо емоція – це живлення для людини, друге – треба вміти захоплюватися чоловіком, хвалити його та звеличувати. Третє – жінка повинна бути слабкою. Поводити себе так, щоб чоловік захотів її захистити [[https://www.youtube.com/watch?v=ysJ705TD39U&list=PLrFBgO6zhNgF19ARq\\_hWQHBBDLk8r2qH4&index=22](https://www.youtube.com/watch?v=ysJ705TD39U&list=PLrFBgO6zhNgF19ARq_hWQHBBDLk8r2qH4&index=22)].

А в ролику «Жінки, увімкніть свій магніт привабливості» Андрій Дуйко розповідає нам чому Бог створив красу та як жінка повинна нею користуватися, щоб знайти своє кохання. Він каже: «Зараз я вам відкрию таємницю езотерики – чому Бог створив красу?». Тобто знову можна помітити, що в діяльності Андрія наявні відсилки до Біблії та водночас до науки (езотерики): «Бог створив красу в нашому світі не для чоловіків. Жінка, яка бачить всю красу навколишню, накопичує її всередині себе та через свої енергетичні сигнали передає її чоловіку за принципом магніту» [<https://www.youtube.com/watch?v=qN1Ls0z3jTc>].



Езотерик-психолог дає поради незаміжнім жінкам, які жадають вийти заміж. Він запевняє, що стосунки між чоловіком та жінкою будуються виключно на інтимній близькості. За його логікою можна стверджувати, що основний елемент зародження кохання – це секс. Андрій радить жінкам хотіти займатися сексом, щоб вийти заміж.

Андрій стверджує, що кожне слово носить свою енергетику та здатне впливати на наше життя. Це очевидно, бо його мантри мають на меті так чи інакше вплинути на наше життя. У відео «3 причини чому ви незаміжня?» езотерик говорить про енергетичне значення слів, через які дівчина може залишитися назавжди самотньою. Це слова: «ти завжди будеш самотня», «ти нікому не потрібна», сказані в її адресу кимось. Саме ці фрази здатні зіпсувати ваше особисте життя. Подекуди, стверджує Андрій, вони призводять до утворення так званого «вінця безшлюбності», зняти який можна також слова. «"Я потрібна чоловікам" – кажіть так щовечора перед сном і ви знайдете свого коханого» – такий рецепт щастя пропонує своїм підписникам блогер [<https://www.youtube.com/watch?v=sRKu4rqC5yo>].

Також в його профілі зустрічаємо відео з назвою «mantra DUIKO/MANTRA OF LOVE». Спеціаліст запевняє, що прослухавши її, людина знайде кохання. Сама мантра представляє собою набір літер, певну какофонію, яка читається під енергійну приємну музику, заряджаючи людину на правильну позитивну емоцію [[https://www.youtube.com/watch?v=Wj\\_Sjhy0zMQ](https://www.youtube.com/watch?v=Wj_Sjhy0zMQ)].

Як зазначає О. Кокун у своїй праці «Психоенергетичні можливості людини»: «Виконання психоенергетичних вправ дає можливість кожній людині збільшити свій психоенергетичний потенціал, навчитися сприйняттю та використанню психічної енергії. Природно, що справді ефективними такі заняття будуть лише за хорошим володінням основними техніками психоенергетичного тренінгу. Головним критерієм цього є результат, тобто, цільова ефективність занять. А загальна тенденція занять психоенергетичним тренінгом полягає при цьому в поступовому переході від складних, що

потребують спеціального часу та обстановки, вправ до швидкого та вільного отримання необхідної кількості енергії, залежно від поставлених завдань» [<https://core.ac.uk/download/pdf/19596356.pdf>, с. 132].

Психоенергетична практика має на увазі входження в певний психічний стан. І цей стан для людини виявляється новим, тобто таким, якого вона ніколи ще не відчувала у повсякденному житті. Іншими слова – це транс. Людина, входячи в нього (наприклад, під час вимовляння мантр) змінює своє світосприйняття та устої моралі. Тоді як систематичні психоенергетичні тренувальні вправи допоможуть людині швидко опинитися в цьому стані та відкривати для себе щось нове, нетипове для звичайного світу й задовольнятися цим.

«Під час правильного виконання психотехніки з використанням мантр відбувається автоматичне гальмування деяких вищих контрольно-інтеграційних функцій головного мозку, і свідомість людини нагадує роботу мозку з вимкненою корою, на абсолютно підсвідомому, інстинктивному рівні. Практично відсутнє вербальне осмислення інформації, що надходить, вербальний контроль та аналіз. Внутрішнє та зовнішнє середовище сприймається безпосередньо. Людина стає якби активною і нерозривною частиною рухового процесу, якою вона зайнята» – зазначає науковець [<https://core.ac.uk/download/pdf/19596356.pdf>, с. 135].

Керований медитативний аутотренінг, запропонований Андрієм Дуйком, по суті, складається із двох ключових елементів. Перший – самонавіювання, другий – виконання цільової програми вербальних або невербальних впливів, запропонованої на семінарі.

У відео «Таємниці смерті – таємниці життя!» Андрій Дуйко розповідає про «езотеричну гомеопатію», тобто, як енергія свідомості впливає на здоров'я, а також про:

– справжні причини появи захворювань та езотеричні методи профілактики. Як працюють способи лікування людини;

- що являють собою хвороби на енергетичному плані і як їх бачити в собі та в інших людях;
- як стати професійним цілителем і ефективно впливати на тіло та свідомість свого пацієнта;
- як створювати в собі енергію, яка лікуватиме фізичне тіло;
- як прибирати нервові, тривожні стани та занепокоєння;
- як збільшити свій енергопотенціал та продовжити своє життя;
- як можна позбавити людину залежностей за допомогою гіпнозу;
- як підбирати для себе корисне харчування та необхідні лікарські препарати;
- як виробити енергетичний імунітет до хвороб та негативних емоцій;
- як "заряджати" їжу потрібними гомеопатичними вібраціями;
- як цілитель очищати своє енергетичне поле і працювати з людьми без шкоди для власного здоров'я;
- як дуже швидко омолодити свій організм і запрограмувати його на здоров'я та довголіття [[https://www.youtube.com/watch?v=g9mHMD\\_7TZo](https://www.youtube.com/watch?v=g9mHMD_7TZo)].

Андрій Дуйко має рецепт від смерті. Він впевнений, що, знов таки, сила слова має могутню здатність змінювати хід речей в нашому житті. Й смерть не виняток. В ролику «Слог від смерті» Андрій розповідає глядачам про слог, вимовляючи який ми зможемо відсунути смерть від себе на ще деякий час. Цей слог звучить як «ТХАМ». «Якщо вимовляти цей слог, то він захистить людину від смерті, а якщо його вимовляти перед сном, то він покаже майбутнє» – запевняє нас езотерик. Також Андрій зазначає, що цей слог походить від таємної стародавньої мови, проте про яку саме мову мається на увазі Андрій не каже.

Езотерик вважає, що шлях здобуття здоров'я не є чимось незмінним, натомість він варіюється в залежності від світоглядних принципів. У свою чергу, ці принципи задаються основними метафізичними установками та самопрограмуванням, як віра в те, що слова має свою особливу силу.

Необхідність вироблення нового цілісного світогляду є дуже важливим для формування істинних шляхів до повноцінного здоров'я. Це особливо актуально зараз, бо для сучасної цивілізованої людини характерний стан, з одного боку, протиприродного відчуження як від зовнішнього середовища (навколишньої природи), так і від середовища «внутрішнього» (свого власного тіла), а з іншого боку – від моральних принципів, без яких неможливо не лише здоров'я, а й елементарна людське соціальне життя.

## **2.2. Специфіка представників релігійного та містичного світоглядів у соціальній мережі TikTok**

### **2.2.1. Представники релігійного світогляду**

Представником релігійного світогляду в соціальній мережі TikTok є священник УПЦ Іван Верескун [<https://vm.tiktok.com/ZMLvDDy9u/>]. Це молодий священник з Кропивницького, який з 21 року свого життя служить Богові. Зараз йому 29 років. На мою думку, він дуже по-сучасному подає інформацію в своїх соціальних мережах, не звужуючи свій світогляд тільки на Богові. Він цілком реально та об'єктивно розмірковує на ту чи іншу тему стосовно людського життя. Як зазначає сам Іван: «Моя блогерська діяльність – це результат того, що в цьому є потреба людей. Мій дірект в Instagram завалений запитаннями від підписників. Я намагаюся відповісти на них, для цього знімаю відео і викладаю в TikTok і Instagram. Але я не хочу вершити людські долі. Тому намагаюся максимально коректно відповідати на питання, аби людина сама ухвалювала рішення стосовно свого життя» [<https://suspilne.media/168257-a-reklamuu-lubov-i-dobro-ak-kropivnickij-svasennik-stav-bloggerom/>].



Крім того, в TikTok у священника майже 98 тисяч підписників. Контингент різний – перша половина це молоді люди, а друга половина – від 50 років та старше.

Здавалось би, це так нетипово – бачити священнослужителя в своїх рекомендаціях у TikTok. Дехто подумає, що це несумісні поняття – вести сучасну соціальну мережу, яка зараз найбільш популярна серед підлітків, та вести службу у храмі Божому. Проте Іванові Верескуну вдається з успіхом поєднувати діяльність і блогера й церковнослужителя. При цьому молодий батюшка неабияк допомагає людям не падати духом у складні часи. Зокрема не тільки своїм парафіянам, а й людям з різних куточків нашої країни. Кожен може зайти на його сторінку в TikTok та отримати відповідь на запитання, яке давно хвилює та не дає спокою.

До того ж можна зазначити, що Іван Верескун веде свої блоги повністю безкорисно. Він не бере реклами, не намагається нажитися на своїх підписниках. Головна його мета ведення сторінок – творити добро та допомагати людям.

Цікавим є те, що Іван Верескун – достатньо різнобічна людина. Він активно займається спортом, разом з жінкою виховує двох дітей: хлопчика та дівчинку, бере участь в різних благодійних заходах та служить Богові.

Можна помітити, що священник дуже привертає до себе. Такий висновок можна зробити дивлячись лише на його зовнішність: руде волосся, доглянута зачіска, м'який погляд глибоких блакитних очей. Не дивлячись на свій молодий вік, батюшка надає достатньо мудрі життєві поради тим людям, які

цього дійсно потребують. Його хочеться слухати та постійно переглядати відео. До речі, Іванові вдається зберігати суб'єктивність майже в усіх питаннях. Звісно, в його промовах наявний нахил саме до релігійних вимірів, заповідей, моралі та правил. Але він не вдається до так званого «релігійного фанатизму», він дуже обережно, наводячи приклади з власного життя, намагається пояснити людям певні істини. До того ж священник наділений неабияким гумором. В нього немає образу «суворого священника», зосередженого лише на своїй місії. В відео він багато сміється, жартує та не приховує своєї життєрадості.

На «картинці» Іван з'являється перед своїми підписниками в різних образах: зазвичай це ряса з хрестом на шиї, проте в деяких випадках він може промовляти й у звичайному повсякденному одязі: яскрава шапка та стильна куртка. Це вказує на його відкритість, щирість до людей та дає можливість глядачам зіставити уявлення про нього як про людину всебічну, яка не обмежує себе своїм «саном». Також священник відзначається своїми властивостями оратора: його мова достатньо грамотна, вимова чітка, виразна та зрозуміла. Він вміє вдало дібрати інтонації, що допомагає людям краще сприймати інформацію. Кожне його відео починається зі звернення до своїх підписників: «Вітаю вас, дорогі брати і сестри».

Контент Івана Верескуна зосереджений саме на релігійній темі. Він висвітлює різні питання: найчастіше можна побачити короткі відео, присвячені певному церковному святу. В них він розповідає людям історію появи цього свята, ділиться своїми думками та застерігає що можна робити в цей день, а чого не варто робити. Наприклад, відео «Свято Покрови», «Свято Воздвиження», «Преображення Господнє» тощо.

Також священник відповідає на питання підписників. В нього на сторінці є окрема програма з назвою «Відповіді». Тут аспект питань різноманітний. Зазвичай це стосується побутових моментів релігійного світу. Наприклад, один із підписників ставить питання: «Скажіть, як правильно молитися? Можна своїми словами чи тільки установленими молитвами?». Священник дає

цілком адекватну та доступну відповідь, наголошуючи, що молитися можна й своїми словами. Головне, щоб це було щиро та з глибокою вірою – що знов таки підкреслює об'єктивізм молодого священика. Що відкриває охочим двері до полегшення пізнання Бога. Також серед питань зустрічаються дійсно морально важкі. Такі як: «як пережити смерть близької людини?», «як прийняти тяжкий діагноз?» або «як не впасти духом після особистої трагедії?». На всі ці питання священик відповідає з душею та намагається всіма силами підтримати людину.

На сторінці TikTok Іван показує себе не тільки як священика, а й ще як славного батька та люблячого чоловіка. Така манера подачі, знов таки, повністю допомагає блогеру привернути до себе людей. Іван показує своє життя: стосунки з дітьми та дружиною. Якщо зайти на його сторінку, то можна побачити його як просту людину, яка не скриває свого особистого життя. На відміну від Ростислава Валіхновського, Іван Верескун постає перед нам як цілком відкрита людина, готова до спілкування зі своїми підписниками.

Щодня він публікує відео, в яких намагається емоційно зарядити своїх підписників на позитивну ноту та підтримати, зміцнити дух кожного. Наприклад, у відео «Фокусуємось на новому» [<https://vm.tiktok.com/ZMFXnhmBB>] Іван радить всім нам не журитися про завтрашній день, тому що завтрашній день сам про себе потурбується. Він наголошує на важливості вміти проживати кожен день корисно: як для себе самих, так і для суспільства. На його думку, людина, прикидаючись кожного дня, прокидається для нового шансу. Або у відео «Найбільша проблема» [<https://vm.tiktok.com/ZMFXtoHkq>] священик пропагує силу думки, підмічаючи, що наші думки здатні впливати на наше життя, тому треба вміти їх контролювати, намагатися мислити позитивно та заряджати людей своїм світлом саме в справжній час, в моменті. «Я відповідаю за ці думки, які зараз у моїй голові. Розуміння відповідальності за свої думки допомагає нам сфокусуватись на іншому. І ми розуміємо, що саме негативні, зайві думки нас не рятують, вони навпаки нас заганяють в глухий кут страху. І саме тоді

людина опускає руки й просто ламається» [<https://vm.tiktok.com/ZMFXT0Hkq>] – такі мудрі філософські промови здатні зачепити людину за живе, за наболіле, та дають поштовх замислитися над порадою священика, яка дійсно є корисною та полегшує наше життя.

Що є цікавим – це те, що Іван Верескун відповідає на питання, які стосуються саме невіри в Бога та Біблії. Тобто його контент націлений ще й на філософську тематику та проблематику віри та атеїзму. У відео «Біблія» він говорить, що багато хто з підписників в коментарях стверджує про спосіб маніпулювання людьми Біблією. Що священики затуманюють людям розум й Біблія – щось таке немодне та середньовічне. Й він вдало, на мою думку, спростовує це ствердження, наголошуючи, що є одна причина, чому люди мають таку думку. Це тому, що Біблія закликає нас вдосконалювати своє життя. А це потребує неабияких зусиль, й не кожна людина здатна на це. Також він спростовує обурення деяких підписників, які питають: «Чому ми РАБИ Божі?». Священик дає чітку відповідь на це питання: бо ми вільні від рабства диявола, оскільки підпорядковані тільки Богові та саме Він звільнив нас від рабства нечистої сили. Тому ми не слуги диявола, а слуги Господа [<https://vm.tiktok.com/ZMF4j93jy>].

У своїх блогах Іван Верескун торкається теми стосунків, родини і виховання дітей. Каже, на цьому він добре знається, адже має кохану дружину, семирічну доньку Варвару та маленького сина Арсенія [<https://suspilne.media/168257-a-reklamuu-lubov-i-dobro-ak-kropivnickij-svasennik-stav-bloggerom/>]. В багатьох відео він виступає з маленьким сином на руках або поруч із донькою.

Також однією з центральних тем блогу постає тема кохання. Зокрема, священиком розглядається концепція «Любові» до Бога, до життя та до одне одного ( чоловіка й жінки). Оскільки Біблія – основна книга, в якій стержнем є любов: любов до Бога, до ближнього, до землі й до самого себе. «Любі, любім один одного, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, народився від Бога і знає



Бога. Хто не любить, той не спізнав Бога, бо Бог – любов» (1 Йн 4, 7-8) [https://credo.pro/2020/02/255798].

Наприклад, у відео «Найцінніше – це любов» він зазначає, посилаючись на слова Ісуса Христа («По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою» (Ів: 13:35) [https://www.bible.com/uk/bible/186/JHN.13.35.UBIO]), що любов виявляється, насамперед, у ставленні до інших та проявом того, що є всередині кожної людини. В умовах війни, на думку І. Верескуна, важливо підтримувати, заспокоювати, втішати один одного, мирно вести діалог, адже «любов – цінніша та найбажаніша якість для всіх нас» [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/7099472372553551109?\_t=8ThbiVF8Lgr&\_r=1].

Ще священик виступає в ролі психолога. В своїх відео він підходить до висвітлення певних тем не з точки зору релігії, а з точки зору психології. Наприклад, у відео «Сутички та конфлікти» Іван радить закоханим перед тим як почати сперечатися та доводити свою правоту, ставити собі питання: «Я хочу бути правим чи щасливим?» [https://vm.tiktok.com/ZMFXn7QWS]. Тож блогер, говорячи про любов, наголошує на важливості ставити на перше місце не себе, а свого чоловіка/жінку. Тоді в стосунках завжди буде порозуміння та любов.

Іван Верескун пояснює нам основи правильного родинного життя, висвітлює вади, які проявляються у чоловіка та жінки та заважають будувати адекватні стосунки. Наприклад, у відео «Ревність» священик стверджує, що саме ревність – одна з причин, яка тяготить стосунки та заряджає їх негативною емоцією. Ця проблема, на жаль, одна з основних, через яку люди розлучуються. Тому він радить завжди проговорювати проблеми зі своєю другою половинкою. Щодо конкретно цієї, то слід обмалювати ситуацію та сказати, що ревність з боку чоловіка/жінки відбирає залишки бажання жити з цією людиною [https://vm.tiktok.com/ZMF42wtKm].

Священик обговорює проблемні питання, які стосуються родинного життя. Наприклад, роль чоловіка в сім'ї та його якості. Він наголошує, що, на жаль, не кожен чоловік розуміє цінність родини як цілісної системи. Подекуди, деякі з чоловіків не готові до такої відповідальності, як одружуватися та заводити дітей. І не всі готові взяти на себе відповідальність за щастя та благополуччя своєї сім'ї, своїх дітей. Можливо, такі чоловіки заслуговують на негатив у їх адресу, але в такому випадку слід подякувати Богу, який допоміг нам зрозуміти, що такий чоловік неспроможний повноцінно функціонувати в сімейному житті й від нього варто відмовитися. На жаль, сьогодні багато сімей живуть разом, яких об'єднує лише прізвище, але кохання та тепла між ними немає. А таким жінкам, від яких пішов чоловік, слід сконцентруватися на собі та продовжувати жити. Значенням є те, що навіть в цьому випадку священик не наголошує терпіти жінці таке ставлення до себе з боку чоловіка за принципом «Бог терпів і вам велів», а навпаки – підбадьорює таких жінок та радить насолоджуватися моментом. Тобто Іван Верескун дуже адекватно розмірковує на побутові теми та в пріоритет ставить, насамперед, саме особисте щастя людини й заохочує всіх до нього прагнути.

Також в профілі наявні відео з таїнства вінчання під час війни. Священик постійно акцентує на важливості кохання в цьому світі. Навіть у такі тяжкі часи, як зараз, люди продовжують вірити в Бога, в себе, в свою другу половинку та в свою Батьківщину. Він наголошує, що без кохання духовна міцність людини слабне. Вона втрачає можливість надихати когось на добрі вчинки та бути натхненною. В іншій людині ми, подекуди, бачимо своє спасіння. Іван Верескун впевнений, що другу половинку нам посилає Бог. Але інколи буває так, що людина стикається з невдалою спробою побудувати стосунки. Проте тут треба пам'ятати, що Господь послав нам цю людину для досвіду, для того, щоб ми відкрили для себе якусь нову істину, зробили певні висновки та продовжували свій життєвий шлях.

Й про сьогодення священик звісно не забуває. Він радить людям як легше перенести розлучення з родиною під час страшних подій війни. Він

зазначає, що треба проявляти терпіння, любов, ставати на бік своєї другої половинки, втішати та заспокоювати. Родинні стосунки треба поліпшувати та робити їх більш міцними та щасливими. Як говориться в Біблії словами Апостола Павла: «Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік голова дружини, як і Христос Голова Церкви, Сам Спаситель тіла! І як кориться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому. Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе, щоб її освятити, очистивши водняним купелем у слові, щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна! Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе. Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годує та гріє його, як і Христос Церкву, бо ми члени Тіла Його від тіла Його й від костей Його! Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, і будуть обоє вони одним тілом. Ця таємниця велика, а я говорю про Христа та про Церкву! Отже, нехай кожен зокрема із вас любить так свою дружину, як самого себе, а дружина нехай боїться свого чоловіка!» – настанова, якої священник радить прислухатися для збереження та укріплення стосунків між чоловіком та жінкою у сім'ї [Біблія. До ефесян 5:22-33], [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/7125132556403510534?is\_copy\_url=1&is\_from\_webapp=v1].

Священник вкотре наголошує на тому, що християнська любов, таким чином, стає не тлом спілкування, а його неодмінною умовою. Кохання пов'язане із серцем людини. У Святому Письмі серце представлене як особливий орган богопізнання і водночас як особливе вмістилище любові у всіх її проявах. Релігійне осмислення любові як єдності божественної та людської глибоким онтологічним чином відображає всеєдність світу, нерозривний зв'язок кожної людини з іншою, іншими, взаємозалежність усіх доль і непереборний зв'язок усіх і кожного окремо з Богом. Таким чином, любов набуває всесвітнього сенсу, а заповідь любові стає не лише головним

етичним принципом християнства, а й тією моральною та духовною віссю, на якій тримається світобудова.

Іван Верескун відзначається своєю щирістю та добротою. До кожної теми він підходить мудро та обережно. Більш за все тема смерті торкає його найбільше. У TikTok люди звертаються до батюшки, ставлячи питання прикладу: «Як змиритися зі смертю близької людини?», «Що таке смерть?», «Як прийняти її та змиритися з тим фактом, що вона неодмінно настане для кожного?». На ці питання священник відповідає м'яко, щиро та намагається порадами морально заспокоїти людину. Це спостерігається в його теплій інтонації голосу, доброму погляді, повільних рухах та міміці обличчя.

У відео «Втрата близької людини» [[https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935684191401102598?\\_t=8ThdfNnIrif&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935684191401102598?_t=8ThdfNnIrif&_r=1)] Іван Верескун зазначає, що людина приходить в цей світ не за смертю, а для життя. Тому слід розуміти, що людина існує і після смерті, про що свідчать почуття інших людей до неї. Фізична втрата не перешкоджає любові, навпаки, любов після смерті стає більш виразною, усвідомлюється значення вмерлої людини в нашому житті.

Священник стверджує, що у людини немає нічого ціннішого, ніж дар самого життя. Нерідко уявлення про життя не збігається з нею як із такою. Особиста незахищеність перед смертю та її нелогічність сприяють пробудженню релігійних почуттів. З усіх філософських поглядів на проблему життя і смерті найбільшої поваги заслуговує на осмислення її в контексті традиційних релігій. Пояснюється це тим, що релігійно-філософські традиції тривалі та плідні. На їх основі формуються історико-культурні типи цивілізацій, утворюється шкала життєвих цінностей людини, її культурний світ та поведінкові орієнтири [[https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935686411068771590?\\_t=8Thdp8MMuDF&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935686411068771590?_t=8Thdp8MMuDF&_r=1)].

Або, наприклад, у відео «Як пережити смерть тата? Його забрала війна», священник наголошує, що біль та страждання – це природні емоції, які викликає

у нас смерть. Смерть – завжди несподіваний та нежданий гість у нашому житті. Особливість її полягає в тому, що ми не розуміємо до кінця що таке смерть. Тому людина не може її прийняти. Також батюшка акцентує, що смерті в сенсі «кінця» немає, бо ми маємо безсмертну душу. Й саме це безсмертя змушує нас не погоджуватися з тим, що диктує нам смерть. У кінці відео Іван дає пораду: що треба робити, щоб нам стало легше після того, як з життя пішла дорога нам людина. Він говорить про те, що треба дякувати. Дякувати померлій людині та освітлювати її в пам'яті та душі: згадувати приємні моменти, пов'язані з нею та казати «спасибі» – тобто нагадувати нам самим про цінність цієї людини в нашому житті.

Велика кількість священників, зокрема й представників не тільки православної церкви, а й католицької, зазначають, що існує інше, нове життя. Для того, щоб пізнати нове життя – Царство Боже, нам слід пройти свій шлях на землі. Тобто смерть – це момент, проходячи який, людина здобуває можливість потрапити до кращого життя, пізнавши там Господа та усі види благодаті небесної.

Наприклад, священник католицької церкви, о. д-р біблійного богослов'я Іван Січкарик пояснює: «Зі свого душпастирського досвіду скажу, що не всі люди однаково сприймають можливу смерть. Одні свідомі, що скоро відійдуть, хоча усіма силами тримаються за життя, приймають ліки. Інші – неспокійні. З біблійної точки зору людину треба готувати до смерті як до моменту відходу з землі не в останній момент, а впродовж цілого життя. Якщо підготовка буде поступовою, то християнин набагато спокійніше сприйме слова про можливу смерть. У тяжких обставинах людина не повинна опускати рук, а більше молитися» [[https://risu.ua/bibliya-govorit-pro-pershoprichini-hvorib-i-pro-smert-yak-perehid-do-vichnogo-zhittya-o-d-r-ivan-sichkarik\\_n82586](https://risu.ua/bibliya-govorit-pro-pershoprichini-hvorib-i-pro-smert-yak-perehid-do-vichnogo-zhittya-o-d-r-ivan-sichkarik_n82586)]. Тобто можна прийти висновку, що людина народжується на цей світ з метою померти й потрапити в інший світ.

Християнство, зокрема православ'я, є зразком цілісного шляху особистості, який у певному сенсі не має ні початку, ні кінця. Молитва

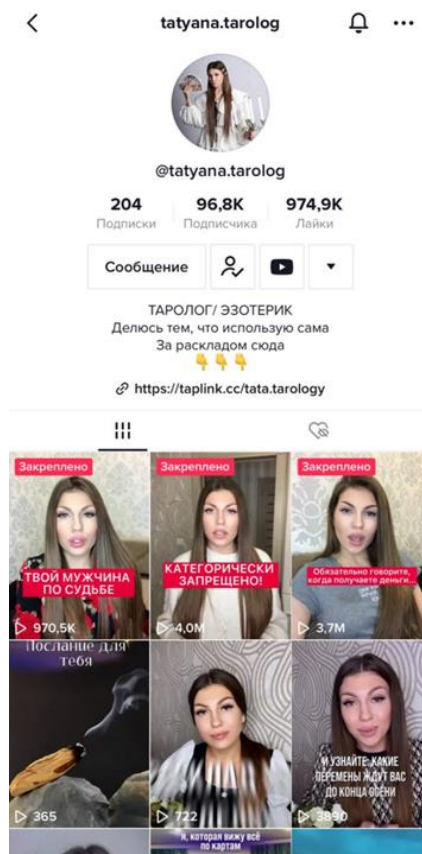
підтримує та втішає у найважчі хвилини земного життя, у тому числі пов'язані і з втратою близької людини. У контексті християнського світогляду пристрасті розуміються як творчі енергії, що неправомірно використовуються. Ними виробляється неприродний світ, наповнений працями та прикрощами, в якому панує несправедливість, і все залишає душу, а останнє – власне тіло. Пам'ять про смерть змінює все відношення до земного життя, а в пізнавальному плані – оголює справжнє значення речей.

### ***2.2.2. Представники містичного світогляду***

Одним з представників містичного світогляду в соціальній мережі TikTok є Тетяна Вагнер – таролог та езотерик [<https://vm.tiktok.com/ZMNSw3SUa/>].

Тетяна – молода дівчина, яка вже восьмий рік займається діяльністю таролога та езотерика. Вона наголошує, що це справа її життя й вона знайшла своє призначення. Вагнер не акцентує на своїх екстрасенсорних здібностях, а говорить про добре розвинуте почуття інтуїції та вміння читати карти. Місія Тетяни – допомагати людям відповідати на хвилюючі їх запитання. Щодо езотерики, то слід сказати, що Тетяна самостійно опанувала цю науку та усі її нюанси. Проте надалі вона пройшла більш глибокий курс езотерики з порадином.

Зараз вона активно впроваджує свої здібності на здобуті знання в матеріальному вияві. Тетяна веде свій канал на YouTube, проте велику аудиторію охоплюють її Instagram та TikTok сторінки. Слід зазначити, що останні дві соціальні мережі – на сьогодні сприятливі платформи для розвитку такого виду діяльності, як тарологія та езотерика. Своєю зручністю функцій вони дозволяють підписникам швидко поставити питання тарологу та отримати на нього довгоочікувану відповідь. Тож усі 97 тисяч підписників Тетяни в TikTok мають таку можливість. Якщо звернути увагу на контингент підписників, то можна побачити, що більшість з них – молоді дівчата.



У своєму профілі Тетяна Вагнер знімає відео про карти Таро, які дають відповідь на будь-яке запитання, складає рекомендації, проводить навчання; про медитації – авторські практики, прокачування енергії та досягнення сили підсвідомості; а також про ритуали – стародавні техніки білої магії для здійснення будь-якого бажання та наміру людини. Таролог відповідає на питання стану відносин зараз, причини кризи у відносинах, як чоловіки ставляться до кризи, що потрібно, щоб покращити стосунки, перспективи розвитку відносин при дотриманні порад карт на найближчі місяці. Також езотерик навчає жінок бути впевненими, привабливими, жіночними, відкритими та бажаними. На курсах вона допомагає жінкам проходити через травми, вийти з приниженості, розблокувати своє тіло та набутти сексуальності.

Образ Тетяни дуже жіночий та привабливий. В кожному своєму ролику вона постає перед нами здебільшого в гарній сукні, з доглянутим довгим волоссям та з яскравим макіяжем. В профілі можна побачити декілька типів

відео – контентів: 1) там, де Тетяна висвітлює ту чи іншу тему з точки зору магії або езотерики; 2) розклади карт Таро, в яких вона переміщує карти та відповідає на питання своїх підписників. В таких відео наявна атмосфера магії та загадки: на столі у Тетяна розкладено каміння, горять свічки та інколи лежить чорний кіт.

Профіль Тетяна насичений різноманітними відео:

- Психологічні відео;
- Тарологічні, магичні;
- Астрономічні (складання натальних карт тощо).

Тетяна, як і всі попередні аналізовані нами персоналії, вірить у силу слова. Наприклад, в відео «топ три фрази» езотерик розповідає що треба казати вголос щоранку, щоб день пройшов успішно. «Неважливо в який момент ви говорите ці фрази, головне – вимовляти їх впевнено та чітко» – підкреслює Тетяна.

Відео в TikTok також здебільшого орієновані на жіночу аудиторію. Її однією з основних висвітлюваних тем постає саме тема кохання та стосунків між чоловіком і жінкою.

Наприклад, у відео «Щоб щастило в коханні» [<https://vm.tiktok.com/ZMLcCA46D/>], Тетяна Вагнер радить звертати увагу на випадковості, адже саме вдача сприяє благополуччю в стосунках. Таролог при цьому звертає увагу на те, що «шепіток на любов» допоможе вирішити питання гармонії союзу та створить потрібну зустріч. Шепотіти при цьому слід «у повній вірі з розумінням і бажано напам'ять» («Що було, за те спасибі, що буде любов – вірна та взаємна, за руку та поруч, мирно та злагоджено для нас та для нашого, хай буде так!» [<https://vm.tiktok.com/ZMLcCA46D/>]). Тобто знову спостерігається езотерична мантра, яка енергетично та психоемоційно «заряджає» людину на краще та здійснення мрій.

Або, наприклад, в ролику «Талісман на кохання» щоб знайти свою другу половинку чи гармонізувати вже існуючі відносини, то можна власноруч зробити свій талісман: з квітів, каменів, любовних сувоїв. Тобто таролог дає



зрозуміти, що почуття кохання можна привернути й керувати ним за власною волею. Для цього слід підключати додаткові «магічні» способи та знаряддя [<https://vm.tiktok.com/ZMF4gak8Y>].

Під час аналізу творчості таролога, езотерика та астролога, ми зустрічаємо відео «Чоловік – тобі по долі» – в якому вона закликає дівчат читати молитву Янголу Охоронцю декілька разів на добу, щоб привернути в своє життя того чоловіка, який призначений нам долею. Тож бачимо відсилки до православної релігії [<https://vm.tiktok.com/ZMF4gfGrq>].

Отже, езотерик працює з дійсністю, яка конструюється у свідомості людини, пов'язана з особливостями її мислення та психіки. Езотеричне знання, що функціонує за принципом аналогії, дозволяє своїм носіям інтерпретувати цей образ, використовуючи такі елементи, як інтуєми. Під інтуємою розуміється особлива когнітивна одиниця, яка є цілями інтерпретації. Інтуєма є невід'ємною частиною інтуювання як процесу раціонально-ірраціонального» схоплювання дійсності [blob:<https://web.telegram.org/3eafc8d6-1ccc-4615-a651-d43b9dfd54aa>, с. 4].

Тема смерті майже не з'являється в відео дівчини. Зокрема, її сторінка заряджена виключно на позитивні ноти та допомогу дівчатами в особистому житті. Також Тетяна Вагнер знімає відео-застереження, чого не варто робити, щоб не нашкодити собі в будь-якій сфері життя. Наприклад, відео «Ніколи не робіть цього!» [<https://vm.tiktok.com/ZMFANmvgD/>] вона розповідає про силу слова. Наводить приклад того, що ніколи не можна казати фразу: «Скоріше б померти. Ось помру, то робіть, що хочете...», наголошуючи, що Всесвіт почує ваше побажання та виконає його. Також езотерик застерігає не знайомитися з людьми протилежної статі на перехресті, порозі тощо. Ніколи не можна клястися людині в кохання, вимовляючи: «Я помру без тебе» або «мені світ не милий без тебе» – цими словами людина може лише накликати на себе серйозну негативну енергетичну програму. Звідси й можуть з'являтися хвороби й невдачі.

Будь-які поняття в езотеричних навчаннях можна трактувати як інтуєми, оскільки вони відбивають містико-символічне, дискурсивне пізнання реальності. Причому розуміння світу самими адептами езотеричних навчань подається як суворо науковий, раціональний опис методів та внутрішнього досвіду у вигляді таємного знання. Саме цей раціональний опис досвіду у певних текстах і становить суть езотеричного знання. Езотерику можна розглядати як теоретичний, раціональний опис технології та результатів внутрішнього та зовнішнього досвіду у вигляді таємного знання, а також як особливу форму його передачі від присвяченого до учня, що при цьому передбачає наявність певного внутрішнього та зовнішнього містичного досвіду у майстра і посвяченого.

## **Висновки до розділу 2**

Аналізуючи відео священика, протоієрея Української Православної Церкви Ростислава Валіхновського, ми встановили, що тема кохання розглядається з боку шлюбу та збереження сім'ї, а сам священик наголошує на унікальній силі шлюбних стосунків. Щодо теми смерті, то слід помітити, що кількість відео присвячених їй, у його контенті дуже мало. Здебільшого відео священика націлені на зосередження та концентрації життя, оживлення душі, яке здійснюється через наближення до Бога та впускання його до нашого серця. Також здебільшого батюшка приходить висновку, що все в руках Божих: чи то виміри кохання чи то завершення нашого життєвого шляху. Він не говорить про момент смерті земної, він розмірковує над вічним життям, яке, ймовірно, існує в іншому, позамежному світі – Царстві Божому. Тож священик наставляє своїх підписників на праведність своїх вчинків та образу життя, щоб після смерті душа була спокійною та відносно безгрішною. Зокрема протоієрей УПЦ радить концентруватися саме не на смерті, а на молитві, яке допоможе кожному пізнати істину Божого промислу та стати трішки ближче до Господа.

Звертаючись до творчості езотерика Андрія Дуйка, ми дійшли висновку, що він розглядає любов як подарунок, заради якого потрібно працювати над

собою та своєю свідомістю. Більшість відео та семінарів езотерика присвячені проблемі пошуку кохання. Керовані медитативні аутотренінги, запропоновані Андрієм Дуйком, складаються із самонавіювання та виконання цільової програми вербальних або невербальних впливів. Зокрема езотерик вважає, що шлях здобуття любові я не є чимось незмінним або змінним, натомість він варіюється в залежності від світоглядних принципів.

Дивлячись відео-контент священика Української Православної Церкви Івана Верескуна, ми зауважили, що любов виявляється, насамперед, у ставленні до інших та проявом того, що є всередині кожної людини. В умовах війни, на думку І. Верескуна, важливо підтримувати, заспокоювати, втішати один одного, мирно вести діалог один з одним. Священик вкотре наголошує на тому, що християнська любов, таким чином, стає не тлом спілкування, а його неодмінною умовою. Якщо людина обирає вступати в стосунки та будувати сім'ю, то вона повинна навчитися альтруїзму: тобто думати та піклуватися спочатку про інтереси коханого/коханої, а вже потім думати про себе – подібно до спасителя нашого Христа, який заради людства пожертвував своїм життям.

Щодо розмірковувань на тему смерті, то Іван Верескун зазначає, що людина приходить в цей світ не за смертю, а для життя; у людини немає нічого ціннішого, ніж дар самого життя. Кожна людина повинна навчитися цінувати мить, у якій знаходиться зараз. Зациклювання та страх майбутнього чи обурення своїм минулим призведе тільки до депресивного стану, який буде заважати жити сьогоdnішнім днем та творити добро на користь іншим. Священик визначає, що майже ніхто не визнає смерть як таку, бо ніхто не знає яка вона і що після нею буде. Тому думати про це та зациклюватися на цьому не варто. Все, що ми можемо – молитися та допомагати іншим задля того, щоб отримати милість Божу.

Аналізуючи відео таролога та езотерика Тетяни Вагнер, ми встановили, що відео здебільшого присвячені картам Таро, медитаціям та ритуалам, а також орієнтовані на жіночу аудиторію. Таролог при цьому звертає увагу на

те, що «шепіток на любов» допоможе вирішити питання гармонії союзу та створить потрібну зустріч. Тобто, як і Андрій Дуйко, езотерик пропонує езотеричну мантру, яка енергетично та психоемоційно «заряджає» людину на краще та здійснення мрій.

## ВИСНОВКИ

Містика та релігія – одні з загадкових та досі нероз’яснених людством виміри. У сучасному ЗМІ, зокрема у соціальних мережах, одними з найбільш зацікавлень серед мас постають містичні та релігійні теми. YouTube, TikTok, Facebook, Instagram – платформи, які створюють сприятливі можливості впроваджувати моралі, принципи та устої містичних вимірів. До того ж, представники містичного світу – тарологи, езотерики, екстрасенси – знаходять можливість для додаткового чималого заробітку. Онлайн сфера сьогодні – це сфера, яка постає однією з найбільш попитових серед бізнесу. Прикладом постає аналізований нами езотерик Андрій Дуйко, який, очевидно, шахрайством заробляє гроші на так званих «талісманах» та «вебінарах».

Відстеживши засоби висвітлення містичних та релігійних світоглядів представників цих сфер, ми прийшли висновку, що ключовими словообразами є: молитви, слова й віра (в Бога або самих себе). Священники Ростислав Валіхновський, Іван Верескун та езотерики й маги Андрій Дуйко й Тетяна Вагнер одноголосно стверджують, що слово має власну енергетику. Й якою енергетикою його наділить людина, так воно й вплине на рух життя. Слова наявні як в молитвах до Бога (живої істоти), так і в мантрах – до Всесвіту (неживого Вищого Разуму): молитва до Бога дозволяє людині достукатися до нього й отримати Його милість. Мантра «заряджена на любов» посилається в Всесвіт, який також дає відповідь.

Також під час аналізу вдалося виявити, що мантри та молитви – психотехніки. Зокрема, так вважають деякі з вчених.

Спільне: все відходить від Бога.

Не існує такої магії, яка б не була пов’язана з вищими силами. Чи то від диявола – як іпостасі чорної магії, чи то від Бога – іпостасі білої магії. Проте знов таки, читаючи Євангеліє, знаходимо історію про те, як Бог власними руками створим диявола. Тобто знову впираємося в той факт, що джерельною точкою постає саме Бог. Тарологи, езотерики та екстрасенси апелюють

Біблійськими заповідями та словами святих. Хоча православна церква вважає за великий гріх гадання на картах, оскільки наша майбутня доля лежить виключно в руках Всевишнього. Справжній християнин не має права переминати межу земного та Божого, мирського та священного.

Щодо саме аспектів любові та смерті, то слід зазначити, що представники обох вимірів приходять спільного висновку – кохання дається як подарунок вищими силами. Проте хід його розвитку та способи зміцнення або послаблення залежать від дій людей.

Наприклад, Андрій Дуйко вважає, що з одного боку любов – це подарунок долі. З іншого – що все в наших руках. Й в певних випадках ми здатні самотійно вплинути на свою долю та привернути до себе бажане – в нашому випадку, кохання. Це можна зробити магічними або езотеричними способами – навіюванням та словами, які мають могутню силу керувати наших життям.

Священик Іван Верескун оперує великою кількістю витримок з Біблії та наводить приклади заповідей, актуальних до тієї чи іншої проблеми: «Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви! По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою» [Біблія. Від Івана 13:34-35]. Батюшка зазначає, що Христос відкрив для нас багато істин, які ми й досі намагаємося досягнути своїм розумом. В цій заповіді містяться усі побажання та всі його настанови. Тобто центром уваги постає саме любов. Любов – джерело, вихід усіх вимірів людського життя. Ця заповідь наділена найбільшою силою, оскільки через відсутність любові, адекватного сприйняття людини самої себе, у нас часто виникають проблеми та неприємності в житті. Щоб їх уникнути, треба досягнути просту й водночас складну істину: треба полюбити. Полюбити – значить прийняти людину такою, яка вона вже є. Не змінювати її під себе, а любити її справжню. Коли ми любимо – проблема автоматично зникає. Але Господь говорить нам не про закоханість, а саме про любов – про сприйняття людини.

Про смерть персоналії містики та релігії подекуди відзиваються по-різному: священики роблять акцент саме не на смерті, а на моменті життя, за яке людина мусить пройти індивідуальний шлях. Вони стверджують, що все в руках Господа. Тоді як езотерики вважають, що смерть можна відсунути від себе своїми силами.

Вихідною точкою релігійних та містичних розгалужень постає Бог. Усі інструментарії «Магії» та «Релігії» зводяться до одного спільного: правильне використання сили слова. В цьому ми переконались, проаналізувавши представників містичного та релігійного вимірів у ЗМІ.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біленко Т. Духовні засади діалогу // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. 2014. № 16. С. 3-7.
2. Бойко А. Релігія і політика в медіа: особливості сприйняття інформації молодіжною аудиторією. РІПВ МЕДІА, 2013. С. 307-319.
3. Гончарук Т. В. Антропологізм філософських пошуків // Сторінки історії: зб. наук. праць. К.: ІВЦ «Видавництво „Політехніка”», 2005. Вип. 21. С. 247-254.
4. Дуйко Андрій. Мантра "Мантра ЛЮБВИ" на 100% быстрее Замужество. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1rGYHWW29dU>
5. Жиртуєва Н. С. Модифікації містичного досвіду в релігійних традиціях світу. Херсон: Видавництво ХДМІ, 2009. С. 61-70.
6. Іван Верескун. URL: <https://vm.tiktok.com/ZMLvDDy9u/>
7. Кадикало А. М. Інформація і віра як єдиний формат релігії // Академічне релігієзнавство. 2004. № 2 (30). С. 137-145.
8. Кутішенко В. Феномен міжстатевої любові в контекст духовних відносин. Педагогічний процес: теорія і практика. 2016. № 3 (54). С. 17-22.
9. Кучера К. Онтологічні та морально-екзистенційні виміри любові. 2012. С. 74-89. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/3677/74-89.pdf?sequence=1>
10. Магеря О. П. Феномен любові: релігійно-етичний аспект // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: збірник наукових праць звітної-наукової конференції викладачів університету за 2013 рік, 4-6 лютого 2014 року / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 145-147.
11. Петрушкевич М. Інтернет та християнська комунікація // Наукові записки. Серія «Культура та соціальні комунікації» / За заг. ред. В. Л. Квасюк.



Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 1. 2009. С. 144-151.

12. Петрушкевич М. Нові медіа та можливості діалогізму у середовищі масової релігійної комунікації // Вісник Черкаського університету. Серія: філософія. Науковий журнал. 2017. № 2. С. 24-32.

13. Петрушкевич М. Основні аспекти функціонування невербальної релігійної комунікації // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. К.: НАУ, 2013. Вип. 2 (18). С. 107-110.

14. Петрушкевич М. Особливості розвитку інформаційного суспільства та релігійна комунікація // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. Науковий журнал. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 4 (3). С. 189-194.

15. Рудницька А. Сучасні дефініції містики та містицизму: проблема спільності координат дослідження. Філософська думка, 2018. № 4. С. 85-94.

16. Смусь А. Поняття «Релігійна журналістика» та висвітлення новин на християнську тематику у вітчизняних електронних ЗМІ. Теле- та радіожурналістика. 2013. Вип. 12. С. 386-394.

17. Тайны смерти – тайны жизни! Семинар Дуйко. URL: [https://www.youtube.com/watch?v=g9mHMD\\_7TZo](https://www.youtube.com/watch?v=g9mHMD_7TZo)

18. Тетяна Вагнер. URL: <https://vm.tiktok.com/ZMLcCA46D/>

19. Чого не можна просити в Бога? – протоієрей Ростислав Валіхновський. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=n2RMNxM7-M0>

20. Як уникнути розлучення? – протоієрей Ростислав Валіхновський. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IRU1zWvLiAU>

21. Barrett D. V. Sects, “Cults” and Alternative Religions: A World Survey and Sourcebook. London: Blandford, 1996. P. 107.

22. Hoover S. Media and Religion in Transition. Religion in the Media Age. London: Routledge, 2006. P. 45-83.

23. Hoover S. Mediation of Religious Meaning and Emerging Religious Sensibilities. University of Colorado Boulder (USA). 2020. № 2 (38). P. 160-176. URL: <https://doi.org/10.22394/2073-7203-2020-38-2-159-183>

24. Kryński A., Bodak V., Tkachenko A. Religious processes in Western Europe at the end of the XXth – the beginning of the XXIst centuries. *Skhidnoievropeyskyi Istorychnyi Visnyk* [East European Historical Bulletin], 2021. № 20. P. 195-206. doi: 10.24919/2519-058X.20.240034

25. Simmel G. Beiträge zur Erkenntnis theorie der Religion. In: von Kramme R., Rammstedt A., Rammstedt O. (Hg.) Aufsätze und Abhandlungen 1901–1908. Bd. 1. Frankfurt a./M., 1995. S. 9-20.

26. Біблія. URL: <https://www.bible.com/uk/bible/186/JHN.13.35.UBIO>.

27. Біблія. Від Івана 13:34-35.

28. Біблія. До ефесян 5:22-33.

29. Відео «Втрата близької людини». Іван Верескун. URL: [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935684191401102598?\\_t=8ThdfNnIrif&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935684191401102598?_t=8ThdfNnIrif&_r=1);  
[https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935686411068771590?\\_t=8Thdp8MMuDF&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935686411068771590?_t=8Thdp8MMuDF&_r=1).

30. Ів: 13:35.

31. Кокун О. М. ПСИХОЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ЧЕЛОВЕКА: теория и практика. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19596356.pdf>.

32. Матфея 7:7.

33. Перша книга Мойсеєва. Буття. 26.

34. Тетяна Вагнер – таролог та езотерик  
<https://vm.tiktok.com/ZMNSw3SUa/>.

35. 14477-7262-PB.pdf.

36. blob:<https://web.telegram.org/3eafc8d6-1ccc-4615-a651-d43b9dfd54aa>.

С. 4.

37. <https://core.ac.uk/download/pdf/19596356.pdf>. С. 132, 135.

38. <https://credo.pro/2020/02/255798>.
39. <https://duiko.guru/landing/bistroe-zamuzhestvo-new/>.
40. [https://m.facebook.com/watch/?v=287358392727256&paipv=0&eav=AfbOa6g5UfavuKTUCdvLMHjudFWlMPoeK4S0eN7Lhae6MyagNQYU8mkAPDlsdON0bsg&\\_rdr](https://m.facebook.com/watch/?v=287358392727256&paipv=0&eav=AfbOa6g5UfavuKTUCdvLMHjudFWlMPoeK4S0eN7Lhae6MyagNQYU8mkAPDlsdON0bsg&_rdr).
41. [https://risu.ua/bibliya-govorit-pro-pershoprichini-hvorib-i-pro-smert-yak-perehid-do-vichnogo-zhittya-o-d-r-ivan-sichkarik\\_n82586](https://risu.ua/bibliya-govorit-pro-pershoprichini-hvorib-i-pro-smert-yak-perehid-do-vichnogo-zhittya-o-d-r-ivan-sichkarik_n82586).
42. <https://suspilne.media/168257-a-reklamu-lubov-i-dobro-ak-kropivnickij-svasennik-stav-bloggerom/>.
43. <https://vm.tiktok.com/ZMF42wtKm>.
44. <https://vm.tiktok.com/ZMF4gak8Y>.
45. <https://vm.tiktok.com/ZMF4gfGrq>.
46. <https://vm.tiktok.com/ZMF4j93jy>.
47. <https://vm.tiktok.com/ZMFANmvgD/>.
48. <https://vm.tiktok.com/ZMFXn7QWS>.
49. <https://vm.tiktok.com/ZMFXnhmBB>.
50. <https://vm.tiktok.com/ZMFXtoHkq>.
51. <https://vm.tiktok.com/ZMLcCA46D>.
52. <https://vm.tiktok.com/ZMLvDDy9u/>.
53. <https://vm.tiktok.com/ZMNSw3SUa/>.
54. <https://www.bible.com/uk/bible/186/JHN.13.35.UBIO>.
55. <https://www.facebook.com/watch/?v=448448835981396>.
56. [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935684191401102598?\\_t=8ThdfNnIrif&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935684191401102598?_t=8ThdfNnIrif&_r=1).
57. [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935686411068771590?\\_t=8Thdp8MMuDF&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/6935686411068771590?_t=8Thdp8MMuDF&_r=1)].
58. [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/7099472372553551109?\\_t=8ThbiVF8Lgr&\\_r=1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/7099472372553551109?_t=8ThbiVF8Lgr&_r=1).
59. [https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/7125132556403510534?is\\_copy\\_url=1&is\\_from\\_webapp=v1](https://www.tiktok.com/@ivanvereskun/video/7125132556403510534?is_copy_url=1&is_from_webapp=v1).

60. <https://www.youtube.com/c/duiko1duyko>.
61. <https://www.youtube.com/watch?v=0FmpLtcHnCE>.
62. <https://www.youtube.com/watch?v=1rGYHWW29dU>.
63. [https://www.youtube.com/watch?v=C7\\_wUOVWwWs](https://www.youtube.com/watch?v=C7_wUOVWwWs).
64. <https://www.youtube.com/watch?v=K8QT5QvYm8s>.
65. <https://www.youtube.com/watch?v=qN1Ls0z3jTc>.
66. <https://www.youtube.com/watch?v=sRKu4rqC5yo>.
67. [https://www.youtube.com/watch?v=Wj\\_Sjhy0zMQ](https://www.youtube.com/watch?v=Wj_Sjhy0zMQ).
68. [https://www.youtube.com/watch?v=ysJ705TD39U&list=PLrFBgO6zhNgF19ARq\\_hWQHBBDLk8r2qH4&index=22](https://www.youtube.com/watch?v=ysJ705TD39U&list=PLrFBgO6zhNgF19ARq_hWQHBBDLk8r2qH4&index=22).